

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre ..... 24 korona.
Egy hónapra ..... 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre ..... 28 korona.
Egy hónapra ..... 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

4-hasasos petit sor egyszer 20 fill.
minden következőnél 16 fillér

Nyitási díj 40 fillér

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.

TELEFON-SZÁM: 151.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.

József főherceg-ut. 22. sz.

TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1907.

FELKELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Szombat, július 27.

Mai számunk főbb közleményei:

- Vezércikk: Versengés a vérszag körül.
- A megfelelőbbézt autómobil-gyár.
- A tanítószáz a nemzeti szellem szolgálatában.
- Amerika az idegenek ellen.
- Meghalt Fügeimessy tábornok.
- Fényes Kálmánt ellélték.
- Bánffy Wekerle ellen.
- Miniszter a kihágási bíró előtt.
- Rablótámadás aradi huszártisztek ellen.
- A drága csendőrök.
- Tárca: A börtön. Irta: Lengyel Géza.

Versengés a vérszag körül.

Arad, július 26.

Nagy bajok születnek abból, ha egy városban két tűzoltó-egyesület működik, amelyek minden tűznél összekapnak azon, hogy ezt, vagy amatt illeti-e az oltás joga. Vagy amikor a szegény ember vakbélgyulladásán a hatósági sebészek tuskodnak, hogy melyiknek van joga azt operálni. Ilyenkor az előbb érkezett tűzoltók és a korábban jött sebész ugyanazon az állásponton van, mint az adomabeli keresztény-szocialista legény. Egy bucsu alkalmával ez nagy áhitattal dögönyözött egy tincses hébert. Mikor egy társa segíteni akart neki, azt felelte: „Dejszen, ha zsidót akarsz ütni, fogj magadnak!”

A dánosi véres eset nyomozásában van egy ehhez hasonló részlet. Bogozódik a nyomozás. Az olvasónak, ha az újságtudósításokon keresztül övez, úgy rémlik, mintha a Regény-csarnokból előre tévedt volna az

amerikai bűnügyi regény következő folytatása. S a titokzatos részletek, a nomád cigányok hajmeresztő szokásai és kórkorszakbeli babonái közé betéved egy nagyon modern részlet. A fővárosi rendőrség elpanaszolja, hogy a csendőrség féltékeny a budapesti rendőrségre s ezért nem jár a kezére a nyomozásban. Szóval, a csendőrség ráfekszik a dánosi rablógyilkosságra, s azt üzeni a budapesti rendőrségnek: ha rablógyilkosságot akar, fogjon magának. Ez az ő rablógyilkossága: a rendőrség ne avassa ebbe magát, mert ahhoz nincs jussa.

Humoros torzításnak látszanék ez a nyomozó-hiúság, ha másutt nem láttuk volna példáját. Épen egy aradmegyei bűnügyben tette lehetetlenné a tettes kiderítését ez a féltékenység. Beavatottaktól halottuk, hogy a ménesi gyilkosság esetében, a melynek Kende Vilmos nagykereskedő volt az áldozata, az csapta agyon a nyomozást, hogy a csendőrőrmester mellé, aki a nyomozást vezette, egy másik őrmestert küldtek ki. Az első őrmester ezt zokon vette s ha nem is igyekezett a nyomozást megghusítani, mindenesetre elégtételeit látott abban, hogy a másik őrmester se tudott többre jutni, mint ő. S ennek a féltékenykedésnek köszönheti valaki, hogy büntetlenül, sőt talán közbecsülésben élhet a gyilkosság elkövetése után.

Az apró hiúság sokszor győzött már nagy igazságokon, — s ezért nincs ok csodálkozni a föntieken. A hol érdemszerzésről van szó, — az igazságnál mindig felülemelkedik az az önzés, hogy valaki

érdemet szerezzen, vagy pedig, hogy más érdemet ne szerezzen. A sikerért versengő felek közül a legtöbben a rossz anyához hasonló, aki Salamon király előtt azt mondta, hogy inkább vágják ketté a gyereket, de ne legyen a másiké.

Azonban az ilyen emberi gyöngéknek, tűzoltói hiúságoknak még se lehet szabad prédául adni a gyereket, közbiztonságot és az igazságot. Mert amit a dánosi esetben a csendőrség tett, abban sokszor a rendőrség a hibás. Egyáltalában: ez a két rokontestület olyasféle gyerekes versengésben áll egymással, akár a huszár meg a baka. Amint ezek közül is mindegyik a hadsereg elitjének képzeletét magát, a másikat pedig ágyutölteléknek, azon módon a csendőrség és a rendőrség is bizonyos fölényvel beszélnek egymásról. S a mikor az egyiknek nyomozását a másik folytatja, kicsinylő gunynyal nézi annak módszerét: „Persze, ha rendőrök nyomoznak... Ez nem utcastrázsálás...” És a másik részen: „Ezt ugyan megcsinálták. Hja, ha csendőrök vállatnak...”

Ez a szellem, amely eddig csak a hivatalokban, négy fal intimitásában nyilatkozott meg, a dánosi eset körül hangosan nyilatkozott meg. A csendőrök féltékenyek a maguk nyomozására s a budapesti rendőrség talán fájdalomában sziszszent föl, hogy a kövér nyomozást a zsandárok maguknak akarják lefoglalni. Erről a hangos veszekedésről, féltékenykedő jelenetről mindenesetre jó lesz tudomást venni a belügyminiszteriumban, a közbiztonság legfőbb hivatalában. Nemesak a megrovás

A börtön.

Irta: Lengyel Géza.

I.

A Fő-utca szélén állott a ház, nagy, egy mástól messzire vágott ablakokkal. Az ablakpárkány jó magasan, a házfalak felett barna manzárdtető. Ódon és erős formával ez a ház az erős gyökerű, irigylésre méltó jólét takarójának látszott. Kétszáz esztendeje laktak már benne a Gyorokiak maguk, míg eljárt az idő felettük is és a Gyoroki házat kétfelé osztották. A kaputól balra ott lakott még Gyoroki Géza, a jobboldali felét kiadták Sereges Mártonnak, aki valaha iskolába is együtt járt Gézával. Nagyon jó barátok voltak most is. Az asszonyok is. Gyorokinak még mindig formás barna felesége, négy szép gyermeke. Seregesék család nélkül, ketten a tágas, nehéz ajtós hat szobában. A Gyoroki-gyerekek lármásak, vidámak, mint régen Gyoroki Géza is. Tíz óra tájban sétált be mosolygó arccal az irodájába. Nagy vállalatai voltak, szívesen foglalkozott velük két-három órát, de a sok munkát nem szerette. Inkább ráhagyott mindent az öreg irodavezetőre. Délben átment a takarékpénztárba. Régente csak kaszinózni, néhány ülésen részt venni mulatságból. Most már magának egyre több dolga, elintézni valója akadt a nagy pénzeszekrények közt. A vállalat sok pénzt evett. Megszaporodtak a határidők nagyon.

Jött néhány óvás, perlés. Foglalt. persze

csak úgy formaképpen. Nagyobb haj nem volt. Gyoroki vidáman evezett be abba a megszőkötött, ismert utcastrázsába, ahol némelyik kereskedő, vállalkozó elevezget olykor esztendőig.

II.

Katasztrófa egyelőre nem fenyegetett. A hitel megcsappant, lepadt nagyon, a házat, butort, nevet már furlanggal kellett menteni. Ekkor tájban jutott valami örökséghez Gyoroki Géza. Eladta a jussát, nagyhamar megszerezte a pénzt és igyekezett eldugni, ismeretlen, apró takarékpénztárba. De a hitelezők kiásták, már csaknem meg is kapartották. Gyoroki káromkodott, az ügyvédje csillapította:

— Nem kell megijedni. A pénz a feleségé. Bebizonyítjuk. És bebizonyították. Gyoroki Seregest kérte meg, vajon mellette, Sereges vállalta. Az ügyvéd elmondotta neki, mit diktáljon jegyzőkönyvbe. Hogy még az elhunyt rokon ígerte a pénzt az asszonynak, de tán oda is adta neki. Sereges bediktálta, meg is esküdött rá. És el is felejtette az egész dolgot.

Esténként bejárt a feleségével Gyorokiékhoz és ahogy elhúzte, milyen vidámak, milyen ragyogóan élvezik az életet ők, akik alatt már össze vissza furva a föld, szinte restelkedett, hogy magános, hivatalának élő, parasztból felkapaszkodott ember létére ide került, ahol tán évszázados megszokás szerint nyájasan, melegen, derűlten végigmosolyogják az életet.

Igy mosolyogtak, mikor a csőd eljött és Gyoroki Amerikába készült. A gyerekek tapsol-

tak az asszony jókedvűen vállat vont. Szegény hitelezők, bizony keveset kaptak. Az asszony pénze megmaradt, a butort úgy adták el kéz alatti és illő bucsuvacsora után, a maga módja szerint elintézve minden ügyét, néhány ezer forinttal a zsebében, Gyoroki Géza vitte a családját a tengerre.

III.

Egy konok hitelező jelentkezett két hónap múlva. Aki a takarékkönyveket pörölte, de nem maga, hanem a fia, szikár, szürkeszemű, felvidéki lakos. Gyoroki után kérdezősködött, de a szemébe nevettek.

— No, no, mondotta a fiatal ember és ügyvédhez ment. Ahhoz, amelyik a jó szívről, a bőkezűségéről volt nevezetes. Vidéki parasztokat nyuzott mindig. Azok nem panaszkodtak.

Néhány hét múlva a vizsgálóbíróhoz hívták Seregest.

— Gyoroki Gézát keressük, — mondotta neki a vizsgálóbíró. — Sereges megmondta, hogy a barátja Amerikában él. Megadta a címét is.

— Messze van — mondta a bíró.
— Messze — mosolygott Sereges.
Két hét múlva újra hívták.

Kissé rideg volt a bíró, aki az első találkozásnál állandó mentegetőző mosollyal igyekezett jelezni, hogy az egész csak formalitás.

Ez a mosoly most eltűnt. Pontos nacionalizmus, furcsán hangzó kérdések, sajtósági kutatás.

céljából. Hanem az olyan intézkedések érdekében, amelyek a hullák fölött való versengést lehetetlenné teszik.

Magában az is fonák helyzet, hogy a bűnvizsgálatokkal az országban három egymástól teljesen különböző szervezeti testület végzi. A fővárosban az államrendőrség, amely csak bűnügyi nyomozásokat folytat; a vidéki városok rendőrsége, amelyre a közigazgatás, cselédügy, egészségügy és más egyéb reszortok közé ékelődik a bűnügyi nyomozás és végül mezővárosokban és falvakban a csendőrség, amely szellemében és működésében inkább katonai szervezet, ha a közigazgatási hatóságok utasítása és megkeresése szerint tartozik is működni. Ennek a háromféle testületnek nehéz együttműködni, pedig ez igen nagy érdek. Gyökeres orvosság a bűnügyi rendőrség államosítása lenne: de amíg ez késik, az illetékes hatóságok ezt a hármat több önzetlenségre, kevesebb hiúságra és a féltékenységre szigorú mellőzésére utalhatnak.

S a dánosi eset is hamarabb jutna az igazi eredményhez, ha a csendőrség és a rendőrség nem igyekeznének versenyezve, tucattal fogni a gyilkos-jelölteket, hanem közös munkálkodással, együttesen kevesebbet csipnének el, de azok az igazi gyilkosok lennének.

A megfélebbezett automobil-gyár.

Sokalják a kedvezményeket.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 26.

Ma telt le a törvényben előírt tizenöt napi határidő, amelyen belül az e havi közgyűlésen hozott határozatok ellen felebbezésnek van helye. Az e havi közgyűlésnek tudvalevőleg legfontosabb tárgya a Westinghouse gyár ügye volt s a törvényhatóság a gyár részére az összes kedvezményeket megszavazta. A közgyűlésnek e határozata ellen ma két felebbezés ér-

kezett a polgármesteri hivatalhoz. Az egyiket Neuman Samu és Somló Ármin dr. törvényhatósági bizottsági tagok nyújtották be, a másikat pedig Deutsch Izsó dr. ügyvéd terjesztette a polgármesteri hivatalhoz.

A felebbezők sokalják a város által megadott kedvezményeket és állást foglalnak az ellen, hogy a cég a szabadalmak fejében 900,000 korona értékű részvényt kapjon. Ez a kérdés már annyira tisztázódott, hogy már nem forog fenn kétség aziránt, hogy a városnak nem lesz kára belőle. Hiszen a város a 300,000 korona hozzájárulásért elsőbbségi részvényeket kap, amelyek a cég birtokába kerülő részvényeket megelőzve kapják meg az öt százalékos dividendát. A gyár jövedelmezőségébe vetett bizalmatlanság pedig megdől a kereskedelmi kormány azon ténye folytán, hogy 150,000 korona támogatást helyezett kilátásba a gyár részére. Ha a kormánynak megér 150,000 koronát az, hogy a gyár Magyarországra jön, akkor Aradvárosának is megér a gyár 300,000 koronát.

Somló Ármin dr. és Neuman Samu terjedelmes felebbezéséből az alábbi részleteket közöljük:

Arad szab. kir. város törvényhatósági bizottsága folyó évi július hó 11-ikén tartott közgyűlésében hozott határozataival kimondta, hogy a Westinghouse-cég által Aradon létesíteni szándékolt motor- és automobil gyár részére 15 évi adómentességet, 4 kat. hold ingyentelket engedélyez, továbbá 9 kat. hold telek ingyenes átengedésére opció jogot ad, valamint a létesítendő gyár alaptőkéjéhez 300,000 koronával járul s az alapítási költségekből 7500 korona fedezését magára vállalja.

Ezen határozat a város adózó polgárainak érdekéből sérelmes, ez ellen felebbezéssel élünk, a következőkben terjesztvén elő felebbezésünk indokait.

Az ellen, hogy az automobil gyár számára ingyen telket és 15 évi adómentességet biztosít a közgyűlés, kifogást nem teszünk, jóllehet ezen két kedvezmény több százezer korona értéket képvisel.

A gyár alapításának körülményei nem lettek eléggé megvilágítva és a kérdés oly alakban, hogy a város részéről való 300,000 koronás hozzájárulás megokolható volna, máig egyáltalán nincsen előkészítve. A Westinghouse-cég a kétmillió korona alaptőkében 900,000 ko-

ronával számítja fel a maga javára a részvénytársaság birtokába bocsátandó automobil és motor szabadalmakat. További részletei az alakítandó részvénytársaságnak nem ismeretesek, annak alapszabályai egyáltalán nincsenek kidolgozva, ennek ismerete nélkül a törvényhatóság ugrást tesz a sötétbe, mikor olyan vállalkozáshoz szavaz meg 300,000 koronát, amely vállalkozásnak mérvét, terjedelmét, valóságos beruházásainak nagyságát nem ismeri s amelyről csak azt tudja, hogy az alapítók az átengedett szabadalmakért 900,000 korona értékű részvény birtokát biztosítják maguknak.

Ezen szabadalmak valódi értéke felől a törvényhatóságnak ez idő szerint a legkisebb tájékozódása sincsen, bátran állítható azonban, hogy ez az érték egészen problematikus. A Westinghouse cég egyetlen valóban értékes szabadalma, a vasuti cégféket illető szabadalma, nem foglaltatik a 900,000 koronában s így ezen 900,000 koronás „vagyon” tétele az alapítandó részvénytársaságnak szerfelett aggályos színben tünteti fel az egész alapítást, ment ez a részvények kategóriába osztása dacára is, anélkül hogy fogja képezni a tervezett részvénytársaságnak, amely végeredményében Aradvárosára fog nehezedni.

Hogy az Aradon tervezett automobil gyár nem fog a magasra felcsigázott és a tulságos mérvű hozzájárulás megszavazására vezetett várakozásnak megfelelni, kitűnik abból, hogy a kereskedelmi miniszter az ipartanács szakvéleményének meghallgatásával 150,000 koronában állapította meg a létesítendő gyár állami segélyét, amely a hasonló segélyek engedélyezésénél az állam támogatása és a vállalkozások beruházása között megszokott arányt véve figyelembe, nem enged két millió befektetésű gyár létesítésére következtetni.

Mindezekre való tekintettel kérjük jelen felebbezésünket a nagyméltóságú m. kir. belügyminiszter urhoz felterjeszteni, ahol is tisztelettel esedezünk, hogy méltóztassék a közgyűlés határozatát megsemmisíteni és kimondani, hogy Arad sz. kir. város közönsége a törvényben előírt határidőn belül az ingyentelken és 15 évi közszéki adómentességen kívül mással hozzájárulhat.

Neuman Samu,
Somló Ármin dr.

Még egy másik felebbezés is érkezett ma a polgármesterhez, amelyet Deutsch Izsó dr. ügyvéd nyújtott be. A felebbező arra kéri a belügyminisztert, hogy a törvényhatóságnak a kedvezményekre vonatkozó határozatát változ-

Sereges megrettent. A jegyzőkönyvvezetés pauzái között tanakodott, mi dolog lehet ez. Nem tudott kideríteni semmit még Gyorokiról sem. Gyoroki csödbe ment, tönkrement, szép vagyonát elvették, maga is fizet érte valamit, de jellemtelenséget nem mondhat rá senki.

Harmadik kihallgatáson derül ki, miről is van szó. Az esküőről, amelylyel Gyoroki biztosította magának az örökséget. A feljelentés csak Gyoroki ellen szólt. De Sereges is esküdött. A vizsgálat ment a papíros, az akták szerint. Gyoroki messze tul a tengeren. Barátja és előző éke ny tanuja itt.

Támolyogva ment haza Sereges. Sápadtan ült le és szólanul. Nem felelt az asszonynak, míg ágyat nem csinált, le nem feküdt. Akkor mondotta, de inkább sugta:

— Be fognak csukni.

V.

A városban aztán a fiskálisok nagy tanácskozásba, vitatkozásba estek, mikor híre ment a vizsgálatnak. Ezer ember esküszik így, szives ségből, barátságból — mondották — de ezért kriminálisba keveredni, ilyen még nem volt. Megtörtént mégis. Másfél esztendőig huzták, halasztották a pórt ügyes fiskálisok. Temérdek pénz ráment. Mégis eljött a tárgyalás, ahol azzal vádolták Gyorokit is, Seregest is, hogy a takarékönyvek ügyében hamisan esküdtek. Gyoroki azonban messzi, tul a tengeren járt. Sereges egyedül ült a széken, megtörtén, megöregedve.

Három hónap nem nagy idő. Ennyire szólt az ítélet. Sereges a paraszti származású, jogász korában már url legény volt és párbajozott és ült négy hetet Szegeden. Négy hét és még két szer négy hét — és megvan ez a három hónap. De bánat, baj, szegénység és megsemmisülés jár

vele. Egy élet nehezen szerzett tisztessége vész el. Kint a harmadik faluban élt a Sereges édes apja — kék mándlis értelmes öreg paraszt — és ágyának esett. A barátok fogyatkoztak és az egyenes megvetés tán még jobb lett volna, mint hogy szánakozó pillantások adták értésére:

— Mi tudjuk, hogy nem vagy gazember.

Keserűen bujt el a házába Sereges. Az asszony csendesesen sirdogált. Egyszer megmondta: életének ez egyetlen idejében megnyugszik, hogy egyedül maradtak, gyerek nélkül.

— Lám, gondolta megrettenve Sereges. Tán maga se tudja, maga se hiszi, de bizonyos: elhagy ő is.

VI.

Keserves hónapok multak el. Hatalmas befolyású, drága ügyvédek jártak a bíróságokat. Eredmény nélkül. Mindenütt megmondták: még nem emlékeznek rá, hogy valaha törvény elé került volna valaki ilyen kis kegyes család miatt, baráti szivesség miatt. De a törvény, törvény. Az ítélet megmaradt.

Sereges készült rá, hogy alávesse magát. Félév előtt nyugdíjba ment. Vagyonra volt elég. Az elmaradt fizetés nem bántotta, de a korai letérés fájt. A világtól egészen visszavonult, aztán lassan megnyugodott, kissé össze is szedte magát és mielőtt a foházba ment volna, délvidéken töltött két hónapot.

Lesülve, megtelve jött vissza. Néhány új könyvet hozott és most már békén várta az idejét. Két hete volt még. Szép, meleg őszi napok. Ült délben a napon, üveges verandán, könyvbe merülve. Rányították az ajtót. Az üveg ajtó mögött először a felesége sápadt arca tünt fel. Vastag szürke ruhás, fekete szakállas férfit bocsátott előre. Gyoroki volt.

Kicsit megfogyva, kicsit idegenül a bő ruhában, kissé megöregítve a fehér eres szakálltól, szó nélkül, szinte reszkette állott meg. Sereges felkelt és elfogulatlanul nyújtott kezét.

— Isten hozott, Gézám.

A másik a síráshoz volt közel. Most már határozottan reszkett. Ez a nyugalom, amelyről azt hitte, hogy tettetés, teljesen megzavarta. Sereges intett az asszonynak, hogy menjen ki. Egyedül maradtak, Gyorokit erőszakkal ültette le egy karosszékre. A jelenet, a mit Gyoroki várt, elmaradt és hamar kiderült, hogy Sereges nyugalma a megbékült ember kicsit szomorú, de természetes, erőltetés nélkül való lelkiállapota. Nagynehezen Gyoroki is össze tudta szedni a gondolatait. A katasztrófát, monlotta, két hónappal ezelőtt olvasta, valami magyar újságban. Nem akarta hinni. Irt a régi ügyvédjének. A válasz megjött és ő hajóra ült. A dolgai jól mennek, családja el van látva, jövedelme van elég, vagyona is.

— Most itt vagyok. — mondotta, most mondd, mit csináljak? A vagyonom, a becsületem, az életem itt van, hogy segítsen rajtad. Csak mondd, mit tegyek?

— Semmit, — felelte nyugodtan Sereges. — Nem vagyok szentimentális és elmondhatom neked, hogy ezt a nyugalmat rengeteg szenvedés, ki nem mondható keserűség árán szereztem meg. A gyötrelmem és a kín most már elmúlt. Mégis, én elfogadnám a vagyonod, vagy a te becsületedet cserébe az enyémet, ha lehetne cserélni. Ha lehetne segíteni, de nem lehet. Előbb se segíthetnél volna, ne tégy magadnak szemrehányást. Most meg se lehet segítségről. Ha előbb tudom, hogy hazakészülsz, megírtam volna, hogy maradj ott. Kimégy az utcára, meglátnak, utolér ugyanaz.

tassa meg, vagy legalább is oldja fel, illetve utasítsa a városi tanácsot arra, hogy a Westinghouse gyár részvénytársaság alapszabály tervezetét terjessze a közgyűlés elé.

Varjassy Lajos polgármester a két felebeztést holnap terjeszti fel a belügyminiszterhez.

Bánffy Wekerle ellen.

A kormány erélytelen.

Nyilatkozat a horvát kérdéstről.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 26.

Egy hírlapíró tegnap beszélgetést folytatott Bánffy Dezső báróval a horvát kérdéstről. Bánffy Dezső tudvalevőleg a nemzetiségi és horvát ügyeknek alapos ismerője, azonkívül e kérdésekkel szemben meg volt mindig a maga törhetetlen, individuális álláspontja. Ezért az ő nyilatkozata föltétlenül értékes a nagyközönség előtt, amely szívesen vesz minden tájékoztatást és minden új szempontot a magyar-horvát kérdés mai homályos állapotában.

Ilyen tájékoztatással bőven szolgál Bánffy nyilatkozata, de ezenfelül nagyon érdekes az a kijelentése is, amelylyel Wekerlénak a horvát kérdéssel szemben tanúsított magatartását ítélte el. Bánffy ugyanis egyenesen és világos szavakkal Wekerlét okolja azzal, hogy a dolgok idáig fajulhattak és azt állítja, hogy Wekerle annak idejében elmulasztotta megtenni azokat az intézkedéseket, amelyekkel a baj megelőzhető lett volna.

Az érdekes nyilatkozat lényeges részeit az alábbiakban közöljük.

— Jóval a mostani újságközlések előtt — mondotta többek között Bánffy Dezső — a képviselőházban, március 13 án mondott interpellációmban figyelmeztettem a kormányt arra a veszedelemre, mely itt fenyeget. Részletesen

szóltam a horvát-osztrák cimboráskodásról s felolvastam azt a proklamációt is, melyet „Nagy-Ausztria birodalmi választmánya“ egyes nemzetiségekhez, köztük a horvátokhoz is intézett s mely néhány nappal ezelőtt az újság szenzációs erejével hatott, mikor a „Pester Lloyd“ leköszölte. Szórol szóra ott van interpellációmban. Legutóbb szegedi beszédemben is foglalkoztam ezekkel az üzelmekkel, melyekről 1897-ben memorandumban számoltam be a királynak is, kifejtve a horvát viszonyok tarthatatlan voltát. Amint látja, márciusi interpellációm hatás nélkül maradt. Én ennek minden következtetésért Wekerlét tezem felelőssé. Mert itt minden óra késedelem s azóta hónapok multak el, anélkül, hogy a kormány megmozdult volna. *Vádolom Wekerlét azért, hogy akkor kicsinyelte a dolgot, pedig nem ismerte az anyagot.* Kértem, ne feleljen interpellációmra, mert ehhez alapos tanulmányok kellene, de ennek dacára néhány mondattal elintézte az ügyet és azóta sem törődött vele. Pedig kis figyelem meggyőzte volna arról, hogy a horvátországi viszonyoknak így idáig kell romolniuk, ahol most vannak. Minden késedelem pedig most is nehezebbé és több áldozattal járóvá teszi a helyzet orvoslását.

A mostani helyzetet a kormány semmi esetre sem tűrheti tovább. A Dráván túl, ha fegyver nélkül is, de nyílt lázadás folyik. Ennek legyőzéséhez pedig a kormány eszközeit nem látom elégségeseknek. Forradalmat paragrafusokra való hivatkozással elnyomni nem lehet. Le kell azt törni, hogy azután pacifikálhassunk. Ott a hatóságok türik, hogy az 1868. XXX. t. c. ellenére az állami közösség s a magyar állam egysége ellen nyíltan izgassanak. Az ottani állapotokat nyugodt eszközökkel nem rendezhetni, legkevesebb az ott beállított tényezőkkel. *Itt hatalmi eszközöket kell igénybe venni.* Nagyon téves Wekerlénak az a felfogása, melyet a Rakovszky interpellációjára mondott válaszában kifejezett, hogy a horvát zavarokat intézze el Horvátországban a bán. Ez a magyar állam ügye és ezt a magyar állam erőivel kell megcsinálni. Ha lehet, az 1868. XXX. törvény keretén belül, ha így nem lehetséges a megoldás, a törvény keretein túl is mindent meg kell

tenni, amíg helyredül a rend. Ez a politikai végszükség esete. De haladéktalanul, vas szigorúsággal és minden melléktéket nélkül hozzá kell látni a dologhoz, mert a horvát viszonyok elfajulása cseppet sem tréfa. A helyzet a lehető legveszedelmesebb.

Annál is inkább, mert a horvát aspirációk osztrák támogatással és osztrák intézésre jelentkeznek. Legyen azzal mindenki tisztában, hogy annak az alakulásnak bolygatása, melyet ma dualizmusnak nevezünk, minden fogyatkozása dacára sem fog kedvezőbb helyzetet teremteni s csak a nagy osztrák törekvések mal-mára hajtja a vizet. Minél inkább bolygatjuk a dualizmust, annál inkább erősítjük azt a most nyílt akciót, mely egészen az utolsó időkig csak titkos aknamunka volt. A függetlenségi párti elvekre ez Ausztriában a visszhang.

Amerika az idegenek ellen.

Korlátozzák a bevándorlást.

A fő a gazdasági érdek.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 26.

Az amerikai Egyesült Államok immár megérzik, hogy évtizedek során olyan hatalmas néptömegek lepték el az ujkor ígért földjét, hogy komolyan veszélyeztetni kezdik Amerika gazdasági érdekeit. Ez érdekek megvédéseért az Egyesült Államok július elejével új bevándorlási törvényt léptettek életbe, amely ha nem is megnehezíteni, de legalább is megdrágítani íparkodik az európai bevándorlást. Az új törvény egyik legérdekesebb intézkedése a Washingtonban felállítandó bevándorlási irodára vonatkozik, amelynek célja az európaiak beözönlését úgy irányítani, ahogy azt az Egyesült Államok gazdasági érdeke megkívánja.

Az új bevándorlási törvényről következőket táviratozzák nekünk:

Az Egyesült Államok új bevándorlási törvénye július elsején lépett életbe. Az új törvény a fejadót tíz koronáról husz koronára emelte föl s ez az oka, hogy a hajóstársulatok a hajójegyek árát is fölemelték tíz koronával. Az új bevándorlási törvénynek ez az intézkedése azonban csak az európai bevándorlókra vonatkozik.

A Kanadából, Mexikóból, Kubából és Newfoundlandból érkező bevándorlók, továbbá a külföldi hatalmak képviselői, a nagykövetelek, követek, konzulok, vagy a követségek és konzulátusok alkalmazottai és családtagjai és mindazok a bevándorlók, kik nem Amerikába, hanem csak amerikai területre, Hawaii, Guam, Portoricco szigetekre érkeznek, ezután is csak a régi, tizkoronás fejadót tartoznak fizetni.

Az új bevándorlási törvény egyik legfontosabb intézkedése az, hogy a tizenhat évesnél fiatalabb és szülői kíséret nélkül Amerikába érkező gyermekeket nem engedni partra szállítani. Az új törvény felhatalmazza az elnököt arra, hogy a bevándorlásnak nemzetközi szerződéssel való szabályozása céljából nemzetközi kongresszust hívjon össze és ha ez bármilyen oknál fogva is összehívható nem volna, úgy az új törvény az elnököt felhatalmazza, hogy a külföldre az Egyesült-Államok nevében képviselőket küldjön, akik az egyes államokkal az Egyesült-Államokba való bevándorlás szabályozása céljából tárgyaljanak.

Az új törvény szerint az Egyesült-Államok a világ összes kikötőiben konzuli vagy más hivatalokat állítanak föl és gondoskodhatnak arról is, hogy az Egyesült-Államokba igyekvő utasokat, még mielőtt hajóra szállnának, megvizsgálják: vajjon az Egyesült-Államok beván-

a sors, ami engem. Talán még rosszabb. Nekem nem használsz, magadat veszedelembe döntöd.

Hosszu, nehéz hallgatás következett. Gyoroki veritékes arccal szólalt meg végre:

— Itt nincs más hátra, én főbelövöm magam. Pénzt nem ajánlhatok neked. Az életem nem ér semmit. Nincs elégtétel és nincs megnyugvás. Romlást és becstelenséget hoztam rád. Nem lehet ezt elviselni.

— Bolondság — felelte Sereges. Szomoruan mosolygott hozzá. — Te, Géza, most is a nagy optimista vagy. Azt hiszed, mindennek rendbe kell önni és azt hiszed, a halállal kiegyenlited, amit az életed egy rossz órája hozott reánk. Pedig tudhatnád, hogy nem minden számlát fizetnek ki. Azt is tudod, hogy idővel a legmakacsabb hitelező is megnyugszik. En már megnyugodtam.

Megölelték egymást. Gyoroki sirt. Estig ott maradt. Kilenc óra tájban kilopózott a házból, szökött vissza, a tengerre.

VI

Négy hónap múlva Gyoroki levelet kapott a szülővárosából.

— En leróttam az adósságot, amivel nem tartoztam — írta Sereges. — Nehezebben ment, mint gondoltam. Az emberek nem felejtnek, én tele vagyok keserőséggel. Erős vagyok még és dolgozni szeretnék. Kellene is. Anyagi csapások értek, a vagyonom megcsappant és ha most még nincsenek is gondjaim, nem tudom, két-három év múlva mi lesz? Oda szeretnék menni, ahol nem ismer senki, ahol nem sujt a balvégtet, ahol emelt fővel járhatok. Ki akarok vándorolni én is . . . adj tanácsot.

Az üzletből hazavitte a levelet Gyoroki és

felolvasta a feleségének. Némán hallgatta az asszony és hallgatta az egyik gyerek, szép, tizenhatéves erős fiu.

— Sereges bácsi idejön? — kérdezte.

— Igen, fiam, — felelte az apja.

— Biztosan azért, mert becsukták . . .

Gyoroki haragosan kiáltott rá:

— Bolond beszéd! Ki mondott neked ilyet?

A fiu megrettenve felelt:

— Te mondtad papa. A mamával beszéltem róla.

— Az egész más, — magyarázta Gyoroki. Sereges bácsi nem követett el semmi rosszat. Szerencsétlenség érte.

A gyermek kiment.

— Mit válaszolsz, — kérdezte csendesen az asszony.

A férfi hallgatott. A felesége folytatta:

— A gyerek . . . az asszony . . . Félek, hogy baj lesz . . . Mégis csak börtönviselt ember . . .

— Majd még meggondolom, mondotta az ura.

Másnap este írt:

— Tudod, hogy én tárt karokkal várlak. Bár le tudnám vezetni valaha, amit ellened vétettem. De éppen, mert szeretlek, mert az életemet odaadnám érted, őszintének kell lennem. Sokan vagyunk itt, kivándorlók. Százerek nyomorognak, néhányan, úgy ahogy, boldogulnak. Boldogulnak, azt hiszem, mi: azok, akik tisztá nevet hoztunk odaatról, akikkel semmi képpen nem történhetik meg az a borzasztó igazságtalanság, hogy besorozzák a törvény keze elől menekülőket lenézett tömegébe . . .

dorlási törvénnyel szempontjából kívánatos vagy nem kívánatos elemek-e?

Az új törvény utasításai alapján már a legközelebbi időben Washingtonban egy ugynevezett bevándorlási irodát állítanak föl, melynek célja és rendeltetése a bevándorlókat úgy irányítani, ahogy azt az Egyesült-Államok gazdasági érdeke megkívánja. Fontos intézkedése a törvénynek az is, mely elrendeli, hogy a hajóstársulatok hajóikon a a kivándorlóknak az eddiginél [nagyobb kényelmet kötelesek biztosítani.

A tanítóóság a nemzeti szellem szolgálatában.

Apponyi a törvényhatóságokhoz.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 26.

Apponyi Albert gróf kultuszminiszter utasítást adott ki a törvényhatósági közigazgatási bizottságok számára a nem állami elemi iskolák jogviszonyairól és a községi és hitfelekezeti néptanítók járandóságairól szóló 1907. évi 27. t.-c. végrehajtása tárgyában. A miniszter a törvénnyel s a rendelettel biztosítani kívánja a nemzeti szellem uralmát a népoktatási intézményekben, amit a rendelet a következőkben fejez ki:

A midőn a néptanítók az állam nagymértékű áldozatkészségéből a törvény rendelkezéssel folytán immár állami segítséggel kedvezőbb anyagi helyzetbe jutnak és amidőn a tanítói állás jogi helyzete és a tanítói illetmények rendszeres kiszolgáltatása biztosítást nyer, a tanítók kötelességeiknek lelkiismeretes teljesítésére és a hazához való ragaszkodás érzetének szünet nélkül való ápolására necsak buzditassanak, de működésükben kellő ellenőrzés alatt is álljanak; és másrészt, hogy minden iskolából és minden tanító működési köréből necsak kizárassék a hazafiatlanság minden árnyéka, hanem hogy pozitív is biztosítsék a magyar nemzeti szellem uralkodása összes népoktatási intézményeinkben.

Az utasítás hét fejezetre oszlik s függelékkel van ellátva.

Ezzel az életbeléptetési rendelettel most már végképp rendezték a nem állami tanítók jogviszonyait és javadalmazását és remélhető, hogy megszűnt immár a nemzetiségeknek az a harca is, amelyet ez év elején oly nagy vehemenciával a törvény és a kormányintézkedések ellen indítottak.

Meghalt Figyelmessy tábornok.

Kossuth Lajos követe.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, július 26.

A szabadságharc egyik kiváló szereplője távol a hazától, idegen földön elhunyt. Egy filadelfiai távirat jelenti, hogy Figyelmessy Fülöp honvédezredes 94 éves korában a napokban Filadelfiában meghalt. Az elhunyt szabadságharcos, aki Kossuth Lajosnak legodaadóbb hive volt, több ütközetben vett részt és mindig kitüntette magát. A szabadságharc leveretése után elkísérte Kossuthot Törökországba, majd Amerikába vándorolt ki s itt Filadelfiában telepedett le. Figyelmessy Filadelfiában nemcsak honfitársai, hanem amerikai ismerősei körében is nagy tekintélynek örvendett. Az aggyastán halála osztatlan részvételt keltett nagyszámú barátai és ismerősei körében.

Figyelmessy Fülöp Budapesten 1813-ban született. A forradalom kitörése után honvéd lett és a Bocskay-huszárezredben harcolta végig a szabadságharcot, különösen Asbóth Lajos és Klapka alatt. 1849-ben Angliába menekült Kossuthhoz, ki öt annyira megkedvelte, hogy több ízben fontos küldetésekre használta. Így 1858-ban Magyarországra küldte, mely alkalommal Figyelmessy 3 millió Kossuth-dollárt és proklamációkat osztott szét.

1859-ben beállt az olasz-magyar légióba és mint a magyar huszárezred vezére vett részt Garibaldi expedíciójában. 1862-ben Angliába ment vissza, onnan pedig Amerikába. Itt Lincoln elnök lovasezredessé tette, mely állásban a konfederáltak hadán több diadalt aratott és vitézségéért azután tábornokká lépett elő. 1865-ben megsebesült, de helyreállván egészsége, a haditörvényszék elnöke lett. 1865—1878-ig Demerara közép-amerikai angol gyarmatokban képviselte az Uniót mint annak konzula. Azután bányászatra és mezőgazdaságra adta magát, melynek révén meggazdagodott.

1891-ben visszaköltözött családjával Genfbe, honnan Torino-ba rándult Kossuth meglátogatására, kivel a régi barátságot megújította. A halál órájában is ott virrasztott Kossuth ágya mellett és Budapestre is elkísérte barátjának tetemelt a végtisztességre, mely után megint Genfbe tért vissza családjához.

Figyelmessy nemsokára visszatért Amerikába és Filadelfiába költözött, ahol nagy becsben állott az agg szabadságharcos.

Miniszter a kihágási bíró előtt.

Darányit megidézék Szegedre.

Pör egy iparigazolvány miatt.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 26.

Rendkívül érdekes és elvi nagyfontosságú ügyben tartottak ma tárgyalást a szegedi kihágási bíróságnál. Az ügy igen hasonlít Petrovics Arzen műszaki tanácsos esetéhez, amelyben egy szegedi folyammérnök ellen indítottak pört egy építkezés vezetése miatt. Több tekintélyes szegedi iparos megbízásából ugyanis Engel Mór dr. ügyvéd panaszt emelt Hubert Lajos folyammérnök ellen, hogy a körtöltésnél hatvan emberrel dolgoztat anélkül, hogy iparigazolványa volna. A kihágási bíróság ma tárgyalta ezt az ügyet Szücs József alkapitány vezetése alatt.

Hubert Lajos mérnök a következő védelmet terjesztette elő:

— Ami a körtöltési munkálatoknak iparigazolvány nélküli folytatását illeti, arra nézve megjegyzem, hogy a munkálatokat én a szegedi m. kir. folyammérnöki hivatalnak meghagyása folytán vezetem. A folyammérnöki hivatal ezen meghagyást, illetve a munkálatok házi kezelésben való teljesítését a földmivelésügyi miniszter urnak rendelete alapján teljesíti, amiből kétségtelen, hogy nekem iparigazolvány nélkül nem is kell birkonom s végeredményében a munkálatokat nem is én, hanem a földmivelésügyi miniszter ur végzeteti. Megjegyezni kívánom még, hogy a szegedi m. kir. kerületi iparfelügyelőnek a szegedi folyammérnöki hivatalhoz intézett átirata szerint az állami építkezések, illetve oly építkezések, amelyeket az állam saját céljaira végzetet, az ipari törvény rendelkezései alá nem tartoznak, amint általában véve az ipartörvény hatálya csak oly ipari üzemre terjed ki, mely üzemszerűleg történik.

A panaszos iparosok képviselőjében Engel Mór dr. ügyvéd a következőket terjesztette elő:

Kihágásért kérem első sorban is vádlott Hubert Lajos mérnök urat megbüntetni, mert az ipari törvény 10-ik §-a szerint az építő iparigazolványhoz kötött s ezen építőmesterség bármely ágába tartozó munkálatok a kereskedelmiügyi miniszternek rendeletei alapján ezen rendeletek kelte után csakis iparigazolvány-alapján végezhetők. Sem a törvény, sem a hivatkozott rendeletek nem tesznek különbséget az ugynevezett iparszerű és házikézelés alatti építés között, nemkülönben az állami építkezések sincsenek ezen ipartörvény és hivatkozott rendeletek alul kivéve. Így kétségtelen, hogy panaszolt, habár hivatal megbízási folytán teljesíti is a körtöltés építési munkálatait, neki, vagy közvetlenül a szegedi folyammérnöki hivatalnak ezen munkálatok teljesítésére iparigazolványal kell bírnia, vagy olyan vállalkozóval kell azt végeztetni, akinek az építőipar folytatására iparigazolványa van.

Már pedig, tekintve, hogy ilyen építő ott nincsen, kérem vádlott mellett a szegedi folyammérnöki hivatal, mint jogi személy, illetve annak főnöke, Bezerniczky Ákos ellen, sőt, tekintettel arra, hogy vádlott a felmutatott megbízást igazoló irat szerint ezen munkálatokat végeredményében házi kezelésben a földmivelésügyi miniszter készített, maga a földmivelésügyi miniszter ellen is az ipartörvény áthágásáért panaszt emelek s kérem őket tárgyalásra megidézni, külön-külön megbüntetni s a további munkálatoktól eltiltani, az iparfelügyelőnek, az állami munkálatokról szóló nézetét csak magánvéleménynek tekinteni.

Ezután Szücs József h. kihágási bíró meghozta határozatát, amelylyel helyt adva panaszosok előterjesztésének, a tárgyalást elnapolta. Az új tárgyalást szeptemberre tűzte ki s arra megidézni rendelte a folyammérnöki hivatal képviselőjét s a földmivelésügyi minisztert.

A drága csendőrök.

Ki fizessen?

A kőműveskizárás eseményeiből.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 26.

Tudvalevő dolog, hogy az aradi építőiparosok szövetsége kevéssel az általános munkás-kizárás után idegenből hozatott olyan munkásokat, akik hajlandók voltak a szövetség által fogalmazott szerződési blankettát aláírni. Miután akkortájt arról tartottak, hogy az idegenből érkező munkásokat az aradi kizárt kőművesek vagy bántalmazni fogják, vagy meg fogják kísérelni elcsábításukat: azon épületek elé, ahol ilyen idegen munkások dolgoztak, a hatóság őrséget állított fel. Mivel azonban az amúgy is csekély létszámú aradi rendőrség alig képes a város lakóinak élet és vagyonbiztonságát a rendes körülmények között is megvédeni, a munkaadók szövetségének kérésére Varjassy Lajos polgármester arra kérte a belügyminisztert, hogy bocsásson a város rendelkezésére csendőrt. A belügyminiszter a kérésnek eleget is tett. A csendőrök megérkeztek, őrködtek és a napokban, miután most már nincs rájuk szükség, el is mentek.

A város múlt havi közgyűlése a polgármester havi jelentését, mint rendesen, tudomásul vette, anélkül, hogy annak bővebb taglalásába belement volna. A jelentés egyik passzusa arról szólt, hogy a csendőrök élelmezése és ellátása a városnak napoként 60 koronájába került s miután a csendőrök több, mint egy

hónapig voltak a város szolgálatában: a csendőrség mintegy kétezer koronát vitt el a város pénztárából.

A közgyűlésnek a tudomásvételre vonatkozó határozatát most *Deutsch* Izsó dr. ügyvéd *megfelelőbbre*. A felelősség indokolásában felmenti, hogy a törvény szerint a magánosok vagy az általuk alkotott egyesületek védelmére kért és kirendelt csendőrség költségeit *maguk az illetők kötelesek viselni*. Aradvárosának szomorú pénzügyi viszonyai pedig egyáltalában nem indokolják azt a gavalléros eljárást, hogy ebben az esetben az építőiparosok szövetsége helyett a város viselje a költségeket.

Az érdekes felelősséget a tanács a napokban terjeszti fel a belügyminiszterhez.

Rablótámadás aradi huszártisztek ellen.

Kovács hadnagy bravurja.

Összevagdalt egy betörőt.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 26.

Egy polgári körökben is jól ismert rokon szentes aradi honvédszázados, Kovács Jenőnek a minap a Szabadkán tartott ezredgyakorlatok alatt rendkívül veszedelmes kalandban volt része. Kovács ugyanis tisztársas szomszédos szállásán éjfélkor gyanus zajt hallván, bement a szobába, ahol egy törrel fölfegyverzett betörővel találta magát szemben. A huszárhadnagy nem vesztette el lélekjelenetét és lovassági kardjával oly *sulyosan megvagdalta a rablót*, hogy a rendőröknek a kórházba kellett szállítaniok.

Az izgalmas szabadkai kalandról a következőket jelentjük:

A szegedi huszárezred Aradon állomásozó osztályával együtt Szabadkán végezte az összpontosító gyakorlatokat. A legénység a különféle lakókörökben lakott, a tiszteket pedig a városban, magánosoknál helyezték el.

Tary Ernő huszárfőhadnagy, Kovács Jenő aradi huszárhadnagy és Maczkó János, a huszárezred állatorvosa egy házban laktak egy családnál. Két szobájuk volt: egy nagyobb és egy kisebb. A nagyobbikban a két tiszt, a kisebbikben az állatorvos lakott. A két szobának a folyosóról külön bejárója van, de bent egybenyíló ajtóval vannak összeköttetésben.

A három tiszt szombaton este tért utoljára a lakásba. A főhadnagy és a hadnagy már korán otthon voltak, csak az állatorvos késett. A két tiszt lepihent, Kovács hadnagy tisztiszolgája pedig a folyosón aludt.

Kovács Géza éjjel után, úgy fél 1 óra tájban arra ébredt, hogy az állatorvos szobájában járkál valaki. Ez nem lepte meg, csak azt találta különösnek, hogy a szobában két ember is mozog. Figyelt egy darabig s gyanusnak tűnő föl előtte a dolog, átszólt Maczkó János állatorvos szobájába:

— Mit csinál János? Nem alszol még?

A kérdésre nem kapott választ, tehát még egyszer átszólt:

— János, hol késtél oly sokáig?

Most már kapott választ, de e hang ismeretlennek tetszett előtte. A szobából így felelt valaki:

— Mi közd hozzá?

A válasz még jobban meglepte a hadnagyot, azért felkeltette Tary Ernő főhadnagyot és figyelmeztette, hogy az állatorvos szobájában két idegen ember van. Tary jóízűen aludt és nem volt hajlandó fölkelni. Gondolván, hogy baj úgy sincs, így felelt:

— Majd kimegy, aki bent van. Biztosan házbéli ember.

Avval megint elaludt a főhadnagy, az állatorvos szobájának késő vendégei pedig kimentek a szobából.

Erre Kovács hadnagy is elaludt, kis idő múlva azonban megint fölébredt, mert az állatorvos szobájából megint gyanus neszt hallott. Most már nem teketóriázott sokat, hanem nehéz lovassági kardját fölkapva, kisetett a folyosóra. Legényét felkeltette és az állatorvos szobájába igyekezett. Még nem ért az ajtóhoz, amikor onnan egy marcona, tagbaszakadt ember osont ki. A banditának valami villogott a kezében, nyilván valami *éles tör, amivel a hadnagyra támadt* Kovács azonban megelőzte és *kardjával teljes erővel fejbevágta a banditát*, aki erre nekirentott a hadnagynak. Még egy vágás a lovassági karddal azonban földre terítette a betörőt, aki aztán *egy harmdik vágást is kapott*, amelytől teljesen *harcképtelenné lett*.

A banditát, aki ekkor már szörnyen nyöszörgött és időközben meglépett haramia társát szólította segítségül, a hadnagy és legénye ezután *kilökték a házból*. A mentők, akiket a rendőrök előszólították, az utcán szedték össze a latrot és bevitték a kórházba.

Maczkó János állatorvos csak éjjel 3 óra körül tért lakására. Kovács hadnagy nem tudott elaludni s a hazatérő állatorvosnak elbeszélte az esetet. Ez persze semmiről sem tudott s hinni is alig akarta a dolgot. Csak a folyosón látható vérvajomok hitették el vele, hogy valami mégis csak történt a házban, az ő távolléte alatt.

Mi sem természetesebb, minthogy az állatorvos nagyon örült, hogy kivételesen oly sokáig elszórakozott, mert ha a rabló az ágyában találja, esetleg meg is gyilkolta volna. Ez a veszedelem fenyegette a két tisztet is, de a fiatal hadnagy bátorsága és lélekjelenléte elejét vette a veszedelemnek s az orvttámadó járta meg.

Fényes Kálmánt elítélték.

Ügyvéd és szobrász pöre.

„Szabadíts meg a gonosztól!”

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 26.

Csák Cirjék dr. rendfőnök tudvalevőleg a minorita-templom részére még 1905-ben egy Mária szobrot rendelt meg Albert Andor aradi szobrásznál, amelynek elkészülte előtt azonban a megrendelő és a művész között éles ellentétek támadtak, amelyek előbb nyilatkozat áradathoz, majd a polgári és büntető perek egész halmazához vezettek. Így Albert Andor többek között bünvádi feljelentést tett nyomtatvány útján elkövetett becsületsértésért a rendfőnök ügyvédje: Fényes Kálmán dr. ellen egy hírlapi cikke miatt, amelyért az aradi törvényszék vádtanácsa vád alá is helyezte Fényest, de a törvényszék a főtárgyalás alkalmával *felmentette*.

A becsületében mélyen megsértett szobrász felelősséget jelentett be a törvényszék ítélete ellen. A nagyváradi kir. ítéltábla a napokban foglalkozott ezzel az ügygyel s a törvényszék ítéletét megváltoztatva, Fényes Kálmán dr. *bűnsnek mondta ki* a nyomtatvány útján elkövetett becsületsértés vétségében.

A két év óta huzódó bűnügyről az alábbi tudósítás számol be:

Fényes Kálmán dr. 1906. január 4-ikén a Mária szobor körül Albert Andor és Csák Cirjék dr. rendfőnök között kiélesedett nyilatko-

zatábrorú közepette egyik aradi napilapban nyilatkozatot tett közzé a rendfőnök érdekében. A nyilatkozat címe *„Szabadíts meg engem a gonosztól”* már előre sejtette annak tartalmát is, amely nem a leghizelgőbb szintben tüntette fel Albert Andort.

A nyilatkozat egyebek között a következőket mondja:

Csák Cirjék dr. egy szobrásznak, aki éhezett, kenyeret adott, azt felruházta, jövedelmes munkát adott neki, de az a munkát be nem fejezte, a rendet megkárosította, a rendfőnököt pedig alaptalan perek özönével keseríti...

Rendfőnök ur a közbecsülés és közszereget által övezve, oly ponton áll, aheva alacsony insinuációk fel nem érnek: de mivel Albert Andor közleménye valótlanságokkal telítve van, szükségesnek tartottam nyilatkozni, hogy a valódi tényállás ismertetése nyomán újra elmondhassam:

— Szabadíts meg a gonosztól! Ámen!

Ezért a nyilatkozatért Albert nyomtatvány útján elkövetett becsületsértés címén pert indított Fényes Kálmán dr. ügyvéd ellen az aradi kir. törvényszéken. A törvényszék Köller János bíró elnöklete alatt 1906. augusztus 2-án tárgyalta ezt a becsületsértési pert s azzal az indokolással, miszerint a cikknek inkriminált kitételei *sértő tartalmuak ugyan, de nem meggyalázók*, Fényes Kálmán dr.-t a vád és következményei alól *felmentette*.

Albert Andor megfőlbezte a törvényszék ítéletét, amelylyel a napokban foglalkozott a nagyváradi kir. ítéltábla. A tábla eltérőleg a törvényszék ítéletétől, *bűnsnek mondotta ki* Fényes Kálmánt a nyomtatvány útján elkövetett becsületsértés vétségében s ezért öt *5 napi elzárásra*, átváltoztatható 40 korona fő- és 1 napi fogházra, átváltoztatható 10 korona melékbüntetésre ítélte.

A tárgyaláson a felek közül csak Fényes Kálmán dr. jelent meg, aki a tábla ítélete ellen *semmisségi panaszt* jelentett be. A tábla a semmisségi panaszt *elfogadta* s így a Kuria fogvégső fokon ítélezni ebben a régen huzódó becsületsértési pörben.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A színház műsora:

Szombat: Kölcsönkért feleség, Egy párti piquet, vigjáték. Ujházy Ede vendégfőléptével.
Vasárnap: A titok, vigjáték. Ujházy Ede vendégfőléptével.

Ujházy Ede vendégjátéka.

A nyári színházi szezon Ujházy Edének, a legnagyobb magyar színművésznek vendégszerelésével fejeződik be. A nagy művész harmadszor jött el ebben a szezonban Aradra, hogy csodás művészetével felejthetetlen művezetést szerezzen bámulóinak. Valóságos ünnepszámba megy a Mester minden vendégszerelése, mikor a közönség a legabszolútabb művészet halhatatlan alakításaiban gyönyörködhetik a színpadon.

Ma este Lessing Bölcs Náthánjában csodáltuk Ujházy páratlan művészetét. Bölcs Náthán mélységes filozófiáját, ragyogó emberi tulajdonságait, nagyszerű elbeszélését hatalmasabb közvetlenséggel, színesebb interpretálásban a világ egyetlen más művésze sem képes úgy visszaadni, mint Ujházy Ede, a magyar színművészet büszkesége. A közönség néma csendben leste, figyelte a Mester játékát, hallgatta ékes beszédét és egy a legnagyobb gyönyörűségben eltöltött est emlékével távozott a színházból. A Mester mellett Várnay sikerült a/a-

kitása és Hunyady kitűnő szerzetese érdemel említést. H. G.

* Ujházy Ede vendégjátéka. A Böcs Nánán után két francia vigjátékban folytatja szombaton a mester aradi vendégjátékát. Két híres szerepét játssza el Ujházy, az „Egy játszma piquet”-ben Rochefferiert, s a „Kölcsönkért feliség”-ben Rabotoult. Mindkét szerep kiválóan alkalmas arra, hogy Ujházy művészi kvalitásai a maguk teljességében érvényesüljenek benne. Egyébként mindkét darabban elsőrangú a szereposztás, amennyiben a partnerei lesznek a mesternek: Delly, Mariházi, Keszler, Kápolnai Juliska, Harmath Józsa, Körösi Juci, Szilágyi Berta és Hunyadi József.

A kiegyezés csődje.

Áthidalhatlanok a nehézségek.

Wekerle a királyhoz megy.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, július 26

A hónap elején Bécsben megszakadt kiegyezési tárgyalásokat ma folytatták Budapesten a két kormány tagjai. Minden szépítő félhivatalos közlemény ellenére a valóság az, hogy a kiegyezési szerződés megkötésének útját állják azok a lényegbe vágó nehézségek, amelyeket az ismételt tárgyalások során és még ma sem tudtak elhárítani. Most szeptemberig szünetelnek a megegyezés létesítésére irányuló tanácskozások, amelyek valószínűleg ismét a tizenkettedik óráig, decemberig el fognak húzódni.

A politika eseményeiről az alábbi távirati tudósítást adjuk:

A kiegyezési tárgyalások.

Báró Beck osztrák miniszterelnök, aki tudvalevőleg Budapestre érkezett, megkezdte a kiegyezési tanácskozásokat Wekerle Sándor miniszterelnökkel. Dél előtt tíz órakor kezdték meg a tanácskozásokat, amelyek igénybe veszik az egész napot. A minisztereken kívül részt vettek benne Popovics Sándor és Szerényi József államtitkárok is, az utóbbi a kereskedelmi minisztérium ezidőszerinti vezetőjének minőségében.

A tanácskozások — jó helyről vett értesülés szerint — most nem fognak teljes eredményre vezetni és ezért ősszel folytatásuk következik, még pedig Bécsben.

Félhivatalos távirat jelenti: A budavári miniszterelnökségi palotában ma délelőtt fél 10 órakor tanácskozásra gyűltek Wekerle és Beck báró miniszterelnökök, Koritovszky osztrák pénzügyminiszter, Popovics államtitkár és a szakreferensek. A kiegyezésre vonatkozó tanácskozást délután fél 2 órakor félbeszakították s délután fél 4 órakor újból folytatták. Az osztrák miniszterek és szakreferensek még ma visszautaznak Bécsbe.

A horvátok bojkottja ellen

Megirtuk tegnap, hogy a horvát bojkott mozgalom ellen intézkedéseket fognak kérni a magyar termelők. Alkalmunk volt megtudni ebben a dologban egy jelesebb politikusként a véleményét, aki a kereskedelmi minisztérium ügyeibe be van avatva.

Ez értesülés szerint a kereskedelmi minisztérium tudomást vett a mozgalomról és ha nem is tartja veszélyesnek, még is tisztában van már azzal, hogy micsoda

intézkedéseket tehet ellene. A kormány első sorban, mérvadó módon intést, figyelmeztetést fog küldeni arra nézve, hogy milyen következményekkel járhat a horvátokra az ilyen mozgalom. Ha ez nem használna, rendelkezésre állanak a szubvenciók, amelyeket horvátvállalatok élveznek, módjában van a vasúti áruforgalom terén is olyan intézkedéseket tenni, hogy a horvátoknak azonnal elmegy a kedvük a bojkottól.

A kormány körében azonban remélik, hogy e rendszabályok nélkül, pusztán figyelmeztetéssel eredményt lehet elérni.

Nincs megegyezés!

A kiegyezési tárgyalásokat esti 6 óráig folytatták. A tárgyalások anyagát első sorban a szerződési tervezetnek még függőben maradt azon részei képezték, amelyek eddig nem voltak teljesen elintézték és amelyeknek tekintetében még ma sem tudtak megegyezni. Így még mindig függőben maradt néhány részletkérdés, amelyek a még folyamatban levő albizottsági munkálatokkal állanak kapcsolatban. A két kormány képviselői pénzügyi kérdéseket is tárgyaltak, amelyekre nézve közeledés jött létre. A még függőben maradt kérdések elintézését a szeptember 10-én folytatandó tárgyalásokra halasztották.

Beavatott forrásból arról értesülünk, hogy meghiusult a kormányoknak ama reménye, mely szerint legalább lényegében sikerül a szerződés tervezetét elkészíteni. Az eddig főállott nagy nehézségeket ma sem lehetett elsimítani és több fontos kérdésben az ellentétek majdnem áthidalhatlanoknak látszanak. Ezért nincs kizárva, hogy a tárgyalások még hosszabb időt fognak igénybe venni és decemberig is eltarthatnak.

Wekerle Sándor holnap este Ischlbe utazik, hogy a királynak jelentést tegyen a helyzetről és a kiegyezési tárgyalások állásáról.

Az osztrák miniszterek ma este 7 órakor különvonaton visszautaztak Bécsbe.

Amiről beszélnek.

A férfiak barátja.

Arad, július 26.

Mostanában feltűnt Aradon egy jól megtermett férfi megjelenése. Nem mondható a férfiszépség ideáljának, ellenben olyan kövér, hogy vetekedhet a hirdetési oszlopok terjedelmével. A kövér ur minden délután egyik előkelő kávéház terraszán látható, amint lapot tart a kezében. Látszólag buzgón elmélyed a betűk rengetegében, valójában azonban a terraszon üldögélő fiatalembereken nyugtatja a tekintetét.

Ez a kövér uriember a Wilde-allűrökkel ékeskedik: szereti a fiatalságot, rajong a megtermett, egészségtől duzzadó fiatalemberekért és örömmel legelteti fénytelen apró szeméit a deli legényeken. Előtte nem léteznek a nők. Elmehet mellette a leggyönyörűbb hölgy, fellebbenhet a legsuhogóbb szoknya, kacérkodhatik vele a legingerlőbb áttört női hajrisnya, a kövér uriembert mindez nem érdekli. Neki csak egy jelszava van:

— Bár a férfizez senkisem ért, de rajongok a férfi nemért.

Ma délután azután kellemetlen kalandba keveredett a férfiak rajongója. Az előkelő kávéház terraszán ült a kövér uriember és szokásához híven vizsgálta a fiatalembereket. Az egyik asztalnál az aradi uritársaságok egyik kedvelt fiatal tagja uszo-

nált. Ezen a fiatalemberen akadt meg a kövér uriember szeme, amely egyszerre felragyogott s ajkai is mintha megmozdultak volna.

A fiatalember észrevette a rajongó pillantásokat és bemenekült a kávéházba. A kövér ember utána ment. Ettől kezdve valósággal üldözőbe vette a fiatal embert, aki ekkor már sejtette, hogy miért követi olyan állhatatosan a terjedelmes ismeretlen. Végre pokoli ötlete keletkezett. Számoló-cédulát kért a pincértől és ezen megírta, hogy délután hat órakor szívesen találkozik bámulójával. A randevura hívó levélkét elküldötte a pincérrel a címzettnék s ezzel eltávozott.

A kövér uriember utána loholt, a korzón utol is érte és meg is szólította. Nyájasan, kedveskedve rázogatta a fiatalember kezét, majd lágyan, mint a suttygó szelelő, így szólt hozzá:

— Maga édes fiu! Nem találkozhatnánk előbb?

A fiatalember azonban ragaszkodott a hat órához. Ezzel a kövér uriember, minthogy félhatra járt már az idő, sietve távozott a levélben megjelölt szállóba. Az ifju pedig néhány barátjának elmondotta a tréfát és elhívta őket a találkára. Pont hatkor a fiatalember bekopogtatott az egyes számú szobába.

— Szabad! hangzott egy édeskés, cérna vékony-ságu hang.

A fiatalemberek beléptek a szobába, de hogy ezután mi történt, arról csak a szálló alkalmazottai beszéltek, elmondván, hogy a szobából erőteljes csattanások hallatszottak, amelyekről meg lehetett állapítani, hogy egyáltalán nem csókok estek.

Igy beszéltek el este a találka történetét az előkelő kávéházban.

A gyilkos gazdász.

Hevesi Ákost elítélték.

Négy évi börtön.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, július 26.

A nagyváradi törvényszék, amint már megírtuk, tegnap kezdte meg annak a szenzációs bűnpörnek a tárgyalását, mely a tavasz elején izgalomba ejtette egész Nagyváradot. Jámbor Sándor törvényszéki írnok gyilkosa került a törvényszék elé. Zsufolásig megtöltötte az érdeklődő közönség a törvényszéki palota esküdt-széki termét s egész délelőtt a folyosók is tele voltak kíváncsiakkal, akiknek nem jutott jegy s akik mohón lesték a teremből kiszivárgó híreket.

A bűnügy a maga valóságában sovány, egyszerű kis jogeset. Az alkohol áldozata lett a szegény Jámbor Sándor, s annak az áldozata Hevesi Ákos is. Mindennapi história, amilyen százával történik évenként kint a falun. Érdekessé az ügyet csupán a vádlott személye teszi. Az intelligens, uri ember személye, aki annyira megfélemedezett magáról, hogy egy gyilkosság szánandó hőse lett.

Békési Jenő a másik vádlott, a baráti szeretet áldozata. Inkább hősnék tűnik föl, mint bűnösnek, akiben erősebb volt egyideig a baráti szeretet, mint a törvény kötelező tisztelete s aki nem tud egyebet mentségére felhozni, mint azt, hogy nagyon szerette a barátját s nem volt szándéka bünt követni el akkor, amikor az eset után azonnal nem lett árulója.

A tegnapi tárgyalás a közönség lankadatlan érdeklődése mellett folyt le, s számtalan olyan momentum került a tárgyalás folyamán felszínre, amely, dacára a gyilkosság vádjának, Hevesi Ákost rokonszenvenessé tudta tenni a hallgatóság előtt. Ma reggel általában az a meggyőződés uralkodott a hallgatóság sorában, hogy tekintettel a sok enyhítő körülményre,

legfeljebb egy évi börtönbüntetésre fogják a vádlottat ítélni.

A mai tárgyalás reggel 8 órakor az ügyész vádbeszédjével kezdődött, amelyet Görömbey István alügyész terjesztett elő. Beszédjében körülményesen ismerteti a bűnper részleteit s végül arra kéri a bírakat, hogy Hevesit szándékos emberölés büntetésében, Békéssyt pedig bűnpártolásban mondják ki vétkesnek. Ezután Tóth Ferenc dr. Hevesi védője, majd Medvigy Gábor dr. Békéssy védője mondták el védbeszédüket, s 12 óra felé a bírák ítélelhozatalra vonultak vissza.

Mintegy félórai tanácskozás után a bíróság visszatért a tárgyalóterembe, s Sulyok Béla elnök kihirdette az ítéletet, amely Hevesi Ákost az erős felindulásban elkövetett emberölés büntetésében bűnösnek mondta ki, s ezért *négy évi börtönrre ítélte*. A vizsgálati fogságban eltöltött két hónapot a büntetésbe beszámítják. Együttal kötelezte a törvényszék Hevesit arra, hogy Jámbor Sándor 500 korona temetési költségét az áldozat anyjának, özv. Jámbor Ferencnének megtérítse, s hogy a gyilkosság napjától havi 20 korona ellátási díjat fizessen. Az özvegyet egyéb követelésével polgári bíróság elé utasította a törvényszék.

Békéssy Jenőt a bíróság az ellene emelt vád és következményei alól *felmentette*.

A közönség zugolódással fogadta a bíróság ítéletét, amire az elnök erélyesen rászólt a hallgatóságra:

— A bíróság nem hatásvadászattól hozta meg ítéletét, felszólítom tehát a hallgatóságot, hogy mindenféle tetszésnyilvánítástól tartózkodjék.

Hevesi Ákos védője a bíróság ítélete ellen semmiségi panaszt jelentett be.

A tudomány szenzációja.

Forradalom a kémiában.

Nincs többé elem.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, július 26.

A londoni Regens park közelében áll egy igénytelen szürke ház, melyről senkisé fog meglepedkezhetni, aki a jövőben megírja a természettudományok történetét. Ebben a házban lakik sir William Ramsay, akinél jelesebb kémikus most aligha él a világon. Az aggastyán teljesen félrevonultan él. Társaságba nem jár, emberekkel alig érintkezik. Jóformán az egész napot kis magánlaboratóriumában tölti, ahol még a késő éjjel is ébren szokta találni.

William Ramsay szinte ördögien raffinált eszközeivel oly kísérletet végzett, melynek eredménye megdöbbentően hathat minden kémikusra. *A rézből lithiumot állított elő. Egy bonthatatlan elemből egy másik bonthatatlan elemet.* Rézszulfát oldatot készített, melyet kltett a radiumkisugárzás hatásának. Ezután kénhidrogén segítségével a rezet eltávolította az oldatból. Az oldat megmaradó részét leiszürte és az így kapott fehér üledéket megvizsgálta a spektrószkópban. A szinképbén határozottan mutatkozott a lithium jellegzetes vonala. A rézből lithium lett.

Ramsay megismételte a kísérleteket oly gondosan, hogy a *tévedés teljesen ki van zárva*. A tényt tehát, melyet ezek a kísérletek produkáltak, megingathatatlanoknak szabad tekinteni.

Londoni tudós körökben — bár maga Ramsay, aki nem keresi a feltűnést, csak néhány meghitt barátjának említette szenzációs kísérletét — csakhamar hire futott a dolognak. Hogy a felfedezés Ramsaytól eredt, nem lepett

meg senkit. Hiszen ő volt az, aki néhány évvel ezelőtt már bebizonyította, hogy a *radium héliummá tud átalakulni* és ezzel legelőbb mutatott rá arra, hogy *valamely elem más elemmé változtatható át*.

A mostani felfedezés azonban jóval nagyobb jelentőségű. A radium ugyanis oly elem volt, melyet szabad állapotban nem ismernek meg, folytonosan átalakulásban van, tehát nem tekinthető oly pontosan definiálható elemnek, a milyen pl. az arany vagy réz. Most azonban éppen ilyen pontosan ismert elemmel, amilyen a ré, történt a kísérlet, melynek eredménye a fentebb ismertetett szenzációs átalakulás.

A kísérleteknek ugyan még csak a kezdetén állunk, de az már eddig is bizonyossá vált, hogy csak a legegyszerűbb és megváltoztathatlannak tartott testek is, a milyeneknek eddig az elemeket ismertük, más anyagokká változtathatók. Ha a radiumból hélium, a rézből lithium lehet — ami kétségtelen valóság — a kísérletek folytatása egész sereg más elemről is ki fogja mutathatni, hogy bizonyos körülmények között más elemekké változtathatók.

A középkori alkímisták már ezt az elvet vallották, amikor tömérdek verejtékes fáradságot pazaroltak arra, hogy *értéktelen érceket arannyá alakítsanak át*. Ez ugyan nem sikerült nekik, de maga az alapelv, hogy elemek anyaga megváltoztatható, már nem az a képzelenség többé, a milyennek a hivatalos tudomány századokon keresztül vallotta.

Ramsay fölfedezése egyelőre azt bizonyítja, hogy az elemek változatlan megmaradásának elve alól igenis *vannak kivételek*. És ugy lehet, hogy a tudomány haladásával ezek a ma még sporadikus kivételek annyira elszaporodnak, hogy az elvet helytelenek leszünk egészen elejteni és azt hirdetni, hogy *állandó és változatlan elemek nincsenek*, mert amit valamely elemnek tartunk, az bizonyos körülmények között más elemmé válhat.

Ramsay fölfedezése már a külföldre is eljutott.

Ostwald Vilmos, a világszerte ismert kémikus és természetbölcselő azt állítja róla, hogy *az égés elméletének megállapítása óta a kémiában nem volt még ekkora forradalom*. Ostwald nem tuzoz, sőt bátran mondhatni, hogy ez a legnagyobb felfordulás, mely valaha végbement a kémiában. Megdönti mindazt, amit *évszázadokon át* oly kétségtelennek tartottak, hogy még a bizonyítását is fölöslegesnek tartották és szédítően új perspektívát mutatja a tudományos megismerésnek.

MULATSÁGOK.

(=) Anna-bál. Az ujszentannai ifjuság e hó 25-én a Véger Béla kerthelyiségében kitűnően sikerült táncmulatságot tartott.

Jelen voltak: Asszonyok: Adelmann Károlyné, Ackermann Istvánné, Allerhand Adolfné, Bleizefer Antalné, Csutor Pálné Kisjenő, Diószeghi Józsefné, Dobó Antalné, ifj. Demkó Istvánné, Frank Viktorné, Gerba Gusztávné Pankota, Gantner Károlyné, German Károlyné, Gyurkovics Ferencné, Horváth Antalné Glogovác, Henny Sándorné, özv. Junkert Mátyásné, ifj. Kleindl Györgyné Borosjenő, Müller Józsefné, Nemes Sándorné Oszter Nándor Nagyvárad, Revilák Adámné Tab, Rigó Ferencné, Rauchsauer Nándorné, Seelinger Jakabné, Scherer Andrásné, Stieger Jakabné, Troppa N.-né F.-Varsánd, ifj. Werner Adolfné, Weisenburger Sebestyenné, Zombori Jánosné, Zimmermann Antalné.

Leányok: Ackermann Katica, Adler Anna, Bleizefer Anna, Bleizefer Mariska, Demkó növ., Gantner Katica, Gyurkovics Mariska, Horváth Márta Glogovác, Junkert Annuska Arad, Mayer Rózsika Pankota, Martics Lujza, Nagy Etelka Pankota, Seelinger Rózsika, Scherer Mariska, Stieger növ., Totterer Mariska, Weisenburger Lenesi, dr. Zombori Ida Budapest, Zimmermann Terka stb.

A dánosi hajsza.

Teljes bizonytalanság.

Se cigányok, se dohánymunkások

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, július 26.

A dánosi rablógyilkosság ügyében egyre nagyobb lesz a bizonytalanság. A hadházi cigányokat ma a gyilkosság színhelyére vitték, de a kihallgatott tanúk egyike sem merte határozottan állítani, hogy ők lennének a gyilkosok.

A nyomozat újabb részleteiről következőket jelenti budapesti tudósítónk:

Háromszáz gyanúsított.

A négyszeres rablógyilkosságban történt bűnyomozás legelején megirtuk, hogy a rablógyilkosságot *nem feltétlenül cigányok követték el* és ha elkövették, feltétlenül szükséges, hogy *más irányban is nyomozzanak*, mer. az a feltevés, hogy a rablógyilkosságot csakis cigányok követhették el, legalább is valószínűtlennek látszik.

Azóta elfogtak a csendőrök 300 cigányt a legkülönbözőbb bandákból, mindegyik bandánál találtak bűnjeleket, mindegyik banda beismerő vallomást tett, a bűnjeleket minden egyes esetben felismerték és végül kitűnik, hogy az állítólag elveszett fülbevaló már három ízben került meg, a lánc is egynéhányszor, minden más bűnjel szintén többször.

A cigány, aki ma a csendőr ügyes és erélyes vallatása alatt mindent beismer, még az olyan rablógyilkosságot is, amely meg sem történt, holnap azt mondja, hogy kikényszerítették belőle a vallomást, nem tud semmiről.

A helyszínen járó tudósítók mindenféle érdekes híradással szolgálnak s másnap ezeknek a tudósításoknak egy részéről is kiderül, hogy hamis információk alapján készültek.

Budapesten a pestvidéki ügyészség és a vizsgálóbíró nem tud, vagy a vizsgálat érdekében nem akar felvilágosítást adni. Az összes hírek ellenőrizhetetlenek.

Alsó Dabason, ma érkezett telefonjelentéseink szerint Navratil csendőrőrmester erélyesen folytatja a kihallgatást. Ma aztán újabb gyilkosok jutottak e kezei közé.

Hajdunánás közelében egy 6—8 tagból álló cigánybandát fogtak el és behozták Monorra. Tegnap este óta vannak Monoron és ma reggelre megpuhultak. *Mindenáron vallani akartak.*

Navratil sürgősen elvitette a cigányokat Alsó Dabasra, ahol azóta valószínűleg vallanak is.

Egyébként az ügyben semmi újabb fordulat nincsen. A vizsgálatnak legérdekesebb része az, amely a bűnjelek felmutatásáról és felismeréséről szól. Erre vonatkozólag a következőket jelentik:

A Hajdubaház környékén elfogott cigányoktól elszedett tárgyakat Mik Vilmos debreceni csendőrőrsvezető és Fülöp János csendőr ma kivitték a dánosi csárdába, ahol az áldozatok hozzátartozói a tárgyakban ráismertek a szerencsétlenek holmijára.

Délután három órakor érkezett meg Alberti úrsára Mik Vilmos debreceni őrsvezető, Fülöp János debreceni csendőrrel. A tárgyak között, amelyeket a csendőrőrsvezető magával hozott, volt egy fekete tulaezüst óra, egy hosszú, lapos szemü arany óralánc, egy pár apró kéköves fülönfüggő, melynek egyikéről a csüngő elveszett, továbbá egy fekete zsebkés, egy nagyobb zsebkés, egy hét milliméteres revolver és egy dohánzacskó.

A debreceni csendőrök kocsira ültek s át-

mentek négy órára Dánosra, ahol akkor már nagy tömeg vette körül a csárdának feketén meredező falait. A nyomozó csendőrök bementek a csárda ivójába s *Marginean* János nagykáta járásörmester sorra előállította az áldozatok hozzátartozóit és ismerőseit.

Szarvas János vallomása.

Elsőnek *Szarvas* János budapesti lakost hallgatták ki, aki a megölt korcsmáosnak nevelt fia volt. A beleges embert ülve hallgatták ki. Mik Vilmos őrsvezető kérdésére elmondotta, hogy a gyilkosság előtt egy héttel ő egy fekete tula órát vett *Szarvas* Istvánnak. A hozzávaló aranyláncot is ő csináltatta, de az már régi volt. A függőt is leírta. Mikor az őrsvezető előhuzta zsebéből a tárgyakat, *Szarvas* János föluggrott ülő helyéről és fölkiáltott:

— Ez az! Ezt vettem!

A kihallgatást vezető őrsparancsnok ekkor egy törött kis zsebtükröt mutatott föl, amelynek fedőlapján a király arcképe van. *Szarvas* János azonban a tükröre kijelentette, hogy nem ismeri. Éppen félre akarták tenni a ki tükröt, amikor az egyik jelenlévő csendőr, *Serdült* Károly, aki a nagykáta őrsön állomásozik, megszólalt, hogy a tükröt ismeri. Rögtön vallomástételre szólították föl.

— Két hónappal ezelőtt — ugymond — ezen a vidéken nyomoztam s közben a csárdába belétem egy kis pihenőre. A bajuszomat föl akartam kötni s akkor tükröt kértem. A *Szarvas* kisasszony kihuzta a zsebéből ezt a tükröt azzal, hogy csak azt adhatja. Határozottan emlékszem, hogy ez volt az a tükrő. Az üvegejébe még bele is karcolta a nevét.

Nagy meglepetést keltett a csendőr vallomása s az őrsvezető nyomban a tükrőbe karcolt nevet kereste, de a tükrőnek az a része törött volt. Ezután a kis kitérés után folytatták *Szarvas* János kihallgatását, aki a holmi között ráismert még a csárdás revolverére és egy régi toaletttükrő kis gyertyatartójára.

Felvonulnak a tanuk.

Szarvas Jánosné, a lakatos felesége volt a következő tanu. Kissé elhízott fiatal asszony, talpig feketében lépett be az alacsony menyegyzetű ivóba. Az őrsvezető megkérdezi az óra és a lánc dolgában. Az asszony megismeri és látszik arcán a megdöbbenés. A fülbevalóra kerül a sor. A nyomozás érdekében az őrsvezető kis cselhez folyamodik.

— Milyen volt a leány fülbevalója? — kérdezte.

— Kis négyszögletes, világoskék kövel kirkott függő, alul három kékköves fityegővel, — volt a válasz.

Az őrsvezető ekkor elővette a törött fülbevalót, amelynek kis fityegője hiányzott.

— Ugy-e ez volt az? — szólt rá az asszonyra.

— Nem, — volt a leghatározottabb válasz.

— Talán ilyenféle, — bangzott az újabb kérdés és az őrsvezető kezében megcsillant a teljes fülbevaló.

— Ez az! Ez az! — szólt határozottan az asszony. Megismerem, mert az enyém éppen ilyen.

Heisler Erzsébet, egy tizenhét éves irsai leány lépett most a csendőr elé. Őt is alaposan kikérdezte a csendőr, hogy a szomorú véget ért leány fülbevalója milyen volt. A pontos leírás után az előbbi jelenet megisméltődött s a kis barátó szeme könybe borult. Alig tudott szólni, amikor az őrsvezető fölhlvta, hogy írja le azt a kis kést, amely állítólag a csárdás-gazda leányáé volt. A leány elmondta, hogy a fekete nyelű kés fogóját picike kis szivalak díszítette. A leírás után az őrsvezető fölmutatta

a kést s a jelenlevők a leírás után azonnal ráismertek a keresett kése.

Vrana István volt a következő tanu, aki csak az elrabolt láncot ismerte meg, amelyet tavaly a szüreten látott utoljára a meggyilkolt csárdás-gazdánál. *Kalmár* Vilma, aki *Szarvas* Teréznek volt barátnője és távoli rokona is, a fülbevalót ismerte meg.

Megindító jelenet volt, amikor *Talányi* Pál, a tejeskocsis özvegye lépett a szobába. A kisíru szemű menyecske karján egy alvó csecsemő pihegett. A kérdésekre az asszony tétovázva felelt. Nem ősmert meg egyetlen bűnjelet sem, az ura holmijából nem volt köztük semmi. Kést az ura soha sem hordott magával.

Még négy tanu következett. *Sándor* Péterné, aki járatos volt a csárdásokhoz, megismerte a fülbevalót és a láncot. *Kopp* Etel, a szerencsétlen sorsu leány legjobb barátnője a függőben megismerte az ékszert, amit annyiszor megirigyelt. A másik barátnő, *Pilik* Gyuláné, szintén könyezett, amikor az ismert függőt neki megmutatták. Az utolsó tanu *Kovács* Lajosné volt, aki az elrabolt óraláncot ismerte meg.

A rendőrség cáfol.

A cigányokat és a többi gyanúsítottakat, illetve terhelteket, hogy mikor hozzák Budapestre a pestvidéki törvényszékhez, még nem bizonyos. A vizsgálatnak a helyszínén kell folytatódni, mert szükség van a szembesítésekre.

A rendőrség is megszólal a rablógyilkosság ügyében. Egy cáfolatot ad ki a következő tartalommal:

Egyes lapok a dánosi rablógyilkosságra vonatkozó nyomozás körülményeiről a „Hírcsarnok” című könyvnyomtatás lapudósítót a rendőrség felhivatalos lapjának tüntetve fel — azt a téves állítást közlik, hogy a budapesti rendőrség ajánlatot tett a csendőrségnek, miszerint a nyomozásban segíteni fogja. A csendőrség azonban ezt az ajánlatot kereken visszautasította. Ezen közleménnyel szemben kijelenti a budapesti rendőrség, hogy a csendőrségnek ilyen ajánlatot nem tett s így visszautasítás nem történthetett a csendőrség részéről. A téves közlemény egyáltalában nem ered a rendőrségtől, melynek sem hivatalos, sem felhivatalos lapja nincs: hivatalos közleményeit kizárólag a rendőri sajtóiroda után teszi közzé, ott pedig ilyen közlemény nem adatott ki.

Kihallgatás a halálcsárdában.

Ma délelőtt fél tíz órakor *Navratil* csendőr-ormester *Alberi* Irsáról táviratot küldött az ügyészségnek. A táviratban jelent, hogy az összes elfogott cigányok a vérengzés helyén vannak és ő odavárja a vizsgálóbírókat és a ügyészt a vizsgálat vezetése végett. *Navratil* az éj folyamán szállította oda az Alsódabaszon elfogott karavánt, amelyről be van bizonyítva, hogy az követé el a gyóni rablógyilkosságot. Ott vannak a Hadszáz letartóztatott cigányok is, akiket erős fedezettel vasuton *Alberty*-Irsáig, innen pedig gyalog kísérték *Kecskeméti*ig és Dánosig. A csárda körül kis csoportokba elkülönítve őrzik az 5 férfiből, 10 nőből és 2 gyermektől álló bandát, amelynek minden tagja erősen meg van láncolva.

A csendőrök a környéken lakó emberek közül hatvanat idéztek meg a csárdához, hogy megtudják, felismerik-e a cigányoknál talált bűnjeleket másrészt, hogy vallomást tegyenek, látták-e a környéken a cigányokat? A közelben lakó emberek ma meg is jelentek a csárdánál, de a vizsgálatnak nem volt eredménye.

Mielőtt a kihallgatások megkezdődtek volna, a csendőrség kirakta egy asztalra a bűnjeleket és pedig: egy ezüsttula órát, egy lapos kopott aranyláncot, egy pár fülbevalót, amelynek egyikéről hiányzott a függő, egy fekete

tolkést, egy revolvert, tizenhat töltényt és egy kis reklámtükröt.

A kihallgatott tanuk egy része azt mondta ugyan, hogy a bűnjeleket *Szarvas*ék tulajdonának ismerik, de lehet, hogy csak hasonlítanak a meggyilkoltaknál látott tárgyakhoz. Csak egy öreg irsai óras mondta, hogy azt az aranyláncot, amelyet a Hadszáz elfogott cigányoknál találtak, tavaly javítás végett kapta *Szarvas*tól. De ezt sem vallhatja föltétlen bizonyossággal. *Köpp* Etel pedig, a *Szarvas* lány legjobb barátnője arra emlékezett, hogy hasonló fülbevalót látott a barátnőjénél, de hogy a megtalált azonos volna a *Szarvas* lányéval, azt bizonyosan nem állíthatja. *Filip* Gyula és neje a bűnjelként szereplő revolverben fölismerni vélték *Szarvas* revolverét, míg a meggyilkolt csárdás mostoha fia, *Vrana* István nem ismert föl semmit.

Amikor a csendőrök megkérdezték a tanukat, hogy letehetik-e az esküt vallomásaikra, azok, akik fölismerni vélték a bűnjeleket, kijelentették, hogy vallomásaikat nem merik esküvel megerősíteni.

A mai vizsgálat során azt sem lehetett megállapítani, hogy látták-e az elfogott cigányokat a környéken. Egyik másik tanu mondta ugyan, hogy láttak cigányokat, sőt két asszony *Tutti* Kolompárt vélte látni pár hét előtt a csárda körül olálkodni.

Monorról jelentik, hogy *Gyömrő* határában egy gyanús cigányt fogtak el, akinek ruhája tele volt verrel. Ezt a cigányt is kiszállították a gyilkosság színhelyére, ahol a többi cigányokat őrzik.

Aczél Endre dr. vizsgálóbíró és *Publik* Ernő dr. alügyész délben Dánosra utaztak, hogy ott kihallgassák a letartóztatott cigányokat, ezeket azonban időközben *Albert* Irsára szállították. Ügyész és vizsgálóbíró utánok mentek és nyomban megkezdődtek a kihallgatásokat, amelyeknek részleteit egyelőre a nyomozás érdekében titokban tartják.

HIREK.

— *Müller* Károly ünnepése. A Rákóczi asztaltársaság e hó 27-én, szombaton este *Müller* Károly tiszteletére társasvacsorát rendez a Magyar király-vendéglőben abból az alkalomból, hogy most lesz képviselővé való megválasztásának évfordulója. A banket alkalmával lép fel a *Müller* Károly arcképét is. A társasvacsorára egy teríték ára két korona. Előjegyezni lehet szombat délig *Schwarz* Pál asztaltársasági előknél, *Porcsán* Lajos vendéglősnél, *Fehér* Gyula és *Maresch* Gyula kereskedőknél és a polgármesteri hivatalban.

— *Ludwigh* Gyula utóda. *Ludwigh* Gyula államtitkár, Máv. elnökgazgató mint az *Aradi Közlöny* megírta — szabadságáról már nem is tér vissza hivatalába. Mint Budapestről táviratozzák, a minisztertanács ma ismétellen foglalkozott az elnök-igazgatói állás betöltésének kérdésével. A két legkomolyabb jelölt *Kossuth* Lajos Tivadar és *Baththyány* Tivadar gróf voltak. *Kossuth* azonban nem hajlandó visszatérni Magyarországra, *Baththyány* pedig magasabb állásra: miniszterségre törekszik. *Kossuth* Ferenc *Hoitsy* Pált ajánlotta a minisztertanácsnak, ez azonban visszautasította *Hoitsy* kinevezését. Valószínű, hogy nem politikust, hanem vasuti tisztviselőt fognak a díszes állásra kinevezni. *Ludwigh* utódjául különösen *Tolnai* Kornél debreceni üzletvezetőt emlegetik.

— Üsszeesküvés a cári család ellen. *Pétervár*-ról táviratozzák: Ma a rendőrség egy a

város középpontjában lakó nőnél házkutatást tartott s a cár családja ellen tervezett összeesküvést fedezett fel. *Beloszkov* mérnököt letartóztatták, mert lakásán a péterhofi palotának és a cári hajóknak terveit, továbbá több bombát találtak.

— **A tudatlan irásszakértők ellen.** Abból az alkalomból, hogy a Bajai bank 1.100.000 koronás vitás főnyereménye ügyében a könyvek, a kihuzott sorsjegyek, stb. irások az *Országos kémiai intézet*hez kerültek vegytani és górcsővi megvizsgálás végett, mérvadó helyen az a gondolat merült fel, hogy Magyarországon is tudományos képzettségű és minden szükséges eszközzel felszerelt laboratórium kellett rendelkezni emberek kezébe kellene helyezni az irásszakértelem igen kényes tisztjét, olyan emberekre, akik az országban forgalomban levő tintafélék, papirosfélék stb. jellegzetességeit állandóan tanulmányozzák, észleleteiket feljegyeznék és a kezeikre bízott ügyekben felhasználhatnák. Németországban már régen nem a szépírókkal, vagy könyvelőkkel állapítják meg a hamisításokat, hanem az ezen célra kellően berendezett „*Chemisches Staatslaboratorium*“-mal, melynek székhelye: Hamburg.

— **Kaas Ivor visszavonul.** *Budapesti* tudósítónk táviratozza: *Kaas Ivor* báró pusztaszentimrei birtokáról levelet intézett egy fővárosi laphoz. A levélben közli, hogy most már végleg visszavonul nemcsak a politikától, de a publicisztikától is. Ezt az elhatározását azzal indokolja, hogy nagyon elkeserítette a függetlenségi párt azon eljárása, hogy nem ajánlottak fel neki mandátumot és hogy előzetes ígéret ellenére negyvenéves irói jubileuma alkalmából nem szereztek meg neki a magyar báróságot, holott e méltóságra és az udvarképességre családja nagyon vágyódott.

— **Uj aradi albiró.** A hivatalos lap mai száma közli, hogy a király megengedte, miszerint *Horváth János* nagybuttyini kir. járásbírósi a bíró az aradi kir. járásbíróshoz saját kérelmére áthelyeztessék.

— **Az erkölcsös bécsi rendőrség.** Bécsből táviratozzák: Kínos feltűnést keltett, hogy a bécsi rendőrség két nappal ezelőtt megidézett egy *Dürtle* nevű műkereskedőt és megtiltotta neki, hogy három világhírű képfotográfiáját a kirakatában tartsa. A rendőrség értesítette a műkereskedőt, hogy feljelentést tett ellene az ügyészségnél.

— **A Barnum-cirkusz pusztulása.** Grácból táviratozzák: A *Reller* artista családnak jelentik New Yorkból, hogy az Egyesült-Államok Vaseten városában egy hirtelen kerekedett óriási zivatar a világszerte ismert Barnum és Bailay cég cirkuszát és mutatványos bodéit teljesen tönkre tette. A vihar alkalmával a cirkusz több alkalmazottja súlyosan megsérült, s a felszerelések és az állatokat tartalmazó koszik pedig elpusztultak.

— **A csongrádi rablógyilkost elfogták.** Néhány hét előtt jött a borzalmas hír Csongrádról, hogy a csongrádi keresztény szövetkezet malmát, amelynek Hegyi Antal az igazgatója, kirabolták, a pénzszekekrényt elvitték és a malom éjjeli órét kegyetlenül meggyilkolták. Ma

Csongrádról táviratozzák, hogy a rablógyilkosság főtettesét ma ott *Igri József* cigány személyében elfogták. *Hambeck* járási csendőrörsvezető ügyesen kiesztelt terve vezette nyomra a csendőröket.

A csendőrség elfogta még Igrinek apósát, egy *Dömötör* György nevű 70 éves cigányt és egy fiatal cigánylegényt, aki a rablógyilkosságot bevallotta.

— **Japánok lóvásárlása Mezőhegyesen.** *Mezőhegyesről* jelentik: A tegnapelőtt kezdődött állami lóárverésre odaérkezett egy japán tábornok és ezredes, a londoni japán követség attaséja és a tokiói gazdasági akadémia igazgatója. Az előkelő vendégek *Losonczy* Mihály miniszteri tanácsos, *Darányi* Béla a ménésbirtokok főigazgatója és *Than* Albin miniszteri titkár kíséretében érkeztek és nagyobb mennyiségű apamént vásároltak, amelyeket majd Japánba szállítanak. Mezőhegyes most a lóárverés idején valóságos tanyája a külföldieknek. Most érkezett oda egy francia és egy bolgár magasállású katonatiszt is, akik egész éven át tanulmányozzák a ménest.

— **Aradra áthelyezett tisztviselő.** A pénzügyminiszter *Köpf* Kálmán makói pénzügyigazgatási fogalmazót saját kérelmére az aradi pénzügyigazgatóságához helyezte át. Az áthelyezési rendelet ma érkezett a makói pénzügyigazgatóságához. Az áthelyezett tisztviselő helyébe ugyanezen rendelettel szintén saját kérelmére *Zayzon* Gergely aradi pénzügyi fogalmazót helyeztetett át.

— **Automobil-baleset.** *Budapest*ről táviratozzák: *Ráday Molnár* Miklós bécsi magánzó a Rákóczi ut és Munkácsy utca sarkán a 980. számú automobillal elgázolta *Kolozsváry* Siegfried gázgyárigazgató nejét. Az urinó csak könnyebb sérüléseket szenvedett és kocsiba ülve lakására vitette magát.

— **Eljegyzés.** *Tenner* Imre Pál Marosvásárhelyről eljegyezte *Grün* Malvinkát Nagyenyeden.

— **Az orosz zsidók sorsa.** *Pétervárról* jelentik: Még az orosz-japán háború idejében *Plebbe* belügyminiszter, kit később meggyilkoltak, körlevelet bocsátott ki, melylyel a zsidók további kiutasítását olyan helységekből, hol jogtalanul telepedtek meg, megtiltotta. Minthogy ennek a körrendeletnek az érvényessége a napokban lejárt, *Stolypin* miniszterelnök azt a javaslatot terjesztette a minisztertanács elé, hogy a rendelet érvényességét olyan zsidókra nézve, kik orosz naptár szerinti 1906. augusztus elsejéig valahol jogtalanul megtelepedtek és családos, valamint önálló háztartással bírnak, hosszabbítsák meg. A kormány ezt a javaslatot elfogadta, úgy hogy *Stolypin* az erre vonatkozó körlevelet a kormányzóknak a napokban megküldhette.

— **Az aradi ügyvédi kamara új tagja.** Az aradi ügyvédi kamara közhírré teszi, hogy *Gerásim* Viktor dr. ügyvédet Vajdahunyad székhelylyel az ügyvédek lajstromába felvette.

— **Berlini gyermekek réme.** *Berlin*-ből táviratozzák: Ma délután egy sötányon két gyermeket találtak, akiknek hasán veszedelmes sérülések voltak. Az egyik gyermek, mialatt a kórházba szállították, meghalt. Későbbi hivatalos távirat jelenti, hogy négy gyermeket szurt meg egy jól öltözött 24 éves fiatalember. A rendőrség 1000 márka jutalmat tűzött ki az ismeretlen tettes fejére. Valamennyi kerületben megszorították az őrzőjáratokat. Másik jelentés szerint

hét gyermeket sebesített meg a valószínűleg szexuális bajban szenvedő fiatalember. A gyermekek közül kettő meghalt.

— **A „Politikai örömlégények” miatt börtönbe.** Megirtuk annak idején, hogy *Fényes* László hírlapíró a budapesti kir. büntetőörvényszék mint sajtóbírószág egy fővárosi napilapban *Politikai örömlégények* című cikke miatt négy havi fogházra ítélte. A cikkben *Fényes* négy függetlenségi párti képviselőt: *Justh* Gyulát, *Bartha* Ödönt, *Komjáthy* Bélát és *Polczner* Jenőt megtámadott, hogy ezek kerületeikben törhetlen 48-as hazafiaknak hirdetik magukat, a fővárosban azonban a szabadelpvűpárti miniszterek előszobáiban ólálkodnak zsiros konkokért. A törvényszék ítéletét a felsőbb bíróságok helybenhagyták, a büntetés megkezdésére azonban *Fényes* halasztást kért és kapott. Mint fővárosi tudósítónk táviratozza, ma járt le a halasztás határideje, *Fényes* ennélfogva jelentkezett a kir. ügyészségnél és megkezdette büntetésének leülését.

— **A megszökött rabok üdvözléte.** *Fiuméből* táviratozzák: *Endes* Árpád és *Lebovics* Mór, akiket a fiumei törvényszék két évi börtönre ítélte el, a fiumei törvényszék fogházából nemrégiben megszöktek. A szökevények most *visszaküldték rabruháikat*. *Lebovics* levelet is írt a fogház igazgatójának s ebben többek között ezeket írja:

Biztos rév felé evezünk, ahol nem érnek el. Ruháinkat köszönettel visszaszármasztatjuk, egyben üdvözlötünket küldjük a bíró uraknak.

— **Kereskedők egymás ellen.** A napokban kellemetlen incidens történt az *Andrássy* téren. *A. M.* kereskedő valami ügyből kifolyólag megtámadta *F. A.* s néhány hízegőnek éppen nem nevezhető kifakadás után tudomására hozta, hogy „bitang”. *F.* hirtelen eltávozott, s ma becsületsértés címén megtette a feljelentést *A.* ellen.

— **Tüntetés egy háziur ellen.** *Budapest*-ről táviratozzák: Egy fővárosi estilap ma este megírta, hogy a *Práter* utca 16 ik számú ház tulajdonosa, aki fűszerkereskedő, összeveszett a lakóival. A háziur azt követelte, hogy a lakói szolgáltatassák ki magukat neki, mert máskülönben stájgerol. Ma este több száz munkás jelent meg a ház előtt és zajosan tüntetett a háziur ellen. A rendőrség megjelent és szószólata a tömeget.

— **Tűz Elekén.** *Albert* Antal eleki lakosnak a lökösházai határban lévő pajtája tegnap délután 1 órakor kigyulladt és földig égett. A pajta nem volt biztosítva, s így a kár mintegy 400 korona. A csendőri nyomozat megállapította, hogy a tüzet valószínűleg *Russ* György okozta, aki égő pipáját a pajtában hagyta.

— **Köszönetnyilvánítás.** *Moskovitz* Nelli urnő *Halmagy* Csucsáról 16 koronát, *Geller* Margitka és *Kristóf* Mariska urleányok 1 koronát voltak szívesek az „Aradi Közlöny” szerkesztősége útján az aradi agg és szegény honvédek felségélyezésére adományozni. Az aradi honvédegyület ezen szíves megemlékezésükért a leghálásabb köszönetét nyilvánítja. Arad 1907. július 26. Az elnök távollétében *May* Soma jegyző.

— **Uj üveg-kereskedés nyílik meg augusztus elsején** Aradon, a *Fischer* Eliz (Aréna) palotában. Az új üzlet tulajdonosa *Fischer* Mór, aki e szakmában hosszabb ideje működik Aradon, s akinek e vállalkozását széles körű rokonszenv fogadja.

Lechner és Fleischer
Arad, Szabadság-tér 17.
Aradvárosi és megyei telefon 475. szám.

Néhány napig
maradék
elárusítás!

Öltöny szöveteket
leszállított árban 772
árusítunk.
Nagy megtakarítás! Szolid kiszolgálás!

— **Amateur fényképezőknek!** Altalánosán ismert kitűnő szalon- és uti fényképezési készülékek, felülmúlhatatlan minőségű pillanat kézi aparátusok, valamint mindenféle fényképezési cikkek *Moll A.* cégnél (Bécs, Tuchlauben 9., cs. és kir. udvari szállító) kaphatók. Ezen üzletág alapított 1854-ben. Kívánatra nagy képes árjegyzéket bérmentve küld a cég.

— **Rovarpor,** bolhák, legyek, poloskák, svábok ellen leghatásosabb Vojtek és Weisznál. 201

TORVÉNYKEZÉS.

§ **Megrágalmazott vasuti hivatalnok.** Nehány héttel ezelőtt *Miskovits* Nadia lókereskedő panaszt emelt az aradi kir. büntetőjársbíroságon azért, mert *Bedő* Bendeguz vasuti hivatalnok egy *Bota* Flóra nevű 15 éves leányt tetteleg bántalmazott. A megtartott tárgyaláson *Miskovits* a tettelegességet nem tudta igazolni, mire a bíróság a vádat elejtette. Ez alapon a vasuti hivatalnok most megtette a feljelentést a lókereskedő ellen hatóság előtti rágalmozás címén.

§ **Lutvák Izsák ügye a büntetőjársbíroságon.** *Lutvák* Izsák, a csalással vádolt zöldség kereskedő ügyében az aradi rendőrség már befejezte a nyomozatot, s az iratokat a büntetőjársbíroságra tette át. A járásbíroságon *Zih* József albírónak osztották ki az ügyet, aki rövidesen határnapot tűz ki a bonyolult per tárgyalá árá.

KOZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Aradi heti gabonavásár.

— Az *Aradi Közlöny* tudósítójától. —

Arad, július 26.

A cséplési munkálat folyamatban van. Az eredményről kedvezőbb hangú nyilatkozatokat hallani.

A gabonaüzlet irányzata laanya, az árak néhány fillért estek.

A mai piac még nem tartozott az idénybeliek közé.

A mai piacon eladásra került:

O és új buza 10 50—80.

Tengeri 5 60—80.

Rozs 7 40—50.

Az árak koronákban, 50 kilogrammonként értendők.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

— Az *Aradi Közlöny* távirati tudósítása. —

Budapest, július 26.

Kevés forgalom. Elkelt 15,000 métermázsza 5—10 fillérral olcsóbb áron.

Az árak 50 kilónként számítva:

	Déli sárlat	5 órai sárlat
Buza októberre	11.12—11.13	11.14—11.16
Zab októberre	7.88—7.89	7.90—7.91
Rozs októberre	8.74—8.75	8.78—8.79
Tengeri 1908 májusra	6.40 6.41	6.37—6.38

Zárul 5 órakor:

Oestrák hitelrészvény	647—
Déli vasut	148.—

Budapest-kőbányai sertéskereskedelem.

— Július 26. —

Magyar elsőrendű: Öreg nehéz páronként 400 kilogrammon felül sulyban — fillérig; közép páronként 300—400 kilogrammig terjedő sulyban — fillérig; fiatal nehéz páronként 320 kilogrammon felül sulyban 134—135 fillérig; fiatal közép páronként 251—320 kilogrammig terjedő sulyban 137—138 fillérig; könnyű páronként 250 kilogrammig terjedő sulyban 138—139 fillérig. Szerbiai: Nehéz páronként 260 kilogrammon felül sulyban — fillérig; közép páronként 240—260 kilogrammig terjedő sulyban — fillérig; könnyű páronként 240 kilogrammig terjedő sulyban — fillérig. Sertéslétszám: Július 23. napján volt készlet 38,589 darab, július 24. napján főlhajtatott 495 darab, július 24. napján elszállított — 87 darab, július 25. napjára maradt készletben 38,987 darab. A hírt sertésüzlet irányzata: Csöndes.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Papvédő. (Ménés.) Eszünk ágában sincs a papokat bántani. Méltóztassék a névtelenség álarát levetni és ne méltóztassék semmit három felkiáltójellel remélni: akkor lehet velünk beszélni. Addig nem.

IDEGENEK ARADON.

— Július 26 —

Fehér Kereszt-szálloda. Barcsay Gábor nagybirtokos Csora. — Dietrich Rudolf ezredes Nagyvár. — Beil H. s. ázados Nagyvár. — Voneki Ferenc vendéglős Szeged. — Sente Iván hivatalnok Brassó. — Baksian Zsigmond gyáros Nagyenyed. — Sor Vilmos magánzó Fiume. — Schvarzenberg Aladár Kassa. — Stern Alajos könyvelő Szeged. — Steinfeld József kereskedő Lugos. — Juhász Péter birtokos Fehértemplom. — Szénásy János ügynök Pécs. — Neuman Samu tisztartó Gyoma. — Deutsch N. utazó Budapest. — Spitz Henrik utazó Budapest. — Spilman Jakab utazó Budapest. — Kohn Dávid utazó Budapest. — Grün Gyula utazó Bécs. — Rottman Albert utazó Temesvár. — Máday László újságíró Budapest. — Lessel Arnold kereskedő és neje Temesvár. — Basa Lipót utazó Budapest. — Blayer Károly utazó Bécs. — Weisz Lipót utazó Fiume. — Teisz Alajos utazó Debrecen. — Schwarcz Mór utazó Nagyvár.

Központi szálloda. Walerián Adorján birtokos Világos. — Hartenstein Jenő fakereskedő Budapest. — Karton Aladár igazgató Borosjenő. — Hegedüs Béla ügyvédjelölt Mezőberény. — Klein Henrik kereskedő Rozvány. — Mandlen Vilmos kereskedő Budapest. — Böhm Gyula kereskedő Budapest. — Romákovits Jenő kereskedő Hunyaddobra. — Friedman Izsó kereskedő Budapest. — Petkó Zoltán főszolgabíró Temesvár. — Biedl Samu fakereskedő Szeged. — Löwinger Samu fakereskedő Soborsin. — Schvalb Vilmos kereskedő Nagykőrös. — Kornfeld Rikárd mérnök Budapest. — Hértzka Armin kereskedő Budapest. — Handsol Sándor kárbeselő Budapest.

Pannónia szálloda. Judex Albin főhadnagy Budapest. — Fischer Rezső utazó Temesvár. — Blusudai Elek plebános Óbecse. — Karsai Mór utazó Budapest. — Nogál Károly ügyvéd Körösbánya. — Beceol Herman vállalkozó Viszka. — Bernlochner József utazó Bécs. — Kiss József festő Pécs. — Lusser Bernát kereskedő Petrozsény. — Kövér Kálmán birtokos Kujed.

A felelős szerkesztő távollétében a szerkesztésért felelős:

Kaszab Géza.

Nyári színház.

Szombaton, 1907. évi július hó 27-én:

UJHÁZY EDE mint vendég:

A kölcsönkért feleség.

Vigjáték 1 felvonásban. Irta: Maurice des Valliers.

SZEMÉLYEK:

Rabatoul	Ujházi Ede.	Angele, neje	Kápolnai J.
Edith, leánya	Harmath J.	Beantiran	Keszler Ede.
Gontran	Delli Lajos.	Juliette	Körössy Juci.
Rissolin	Maribázi M.	Mogari, dajka	Szilágyi B.

EZT MEGELŐZI:

Egy játszma piquett.

Vigjáték 1 felvonásban. Franciából fordította: Komlóssy D.

SZEMÉLYEK:

Rocheferrier	Ujházi Ede.	Mercier	Hunyadi J.
Anatole, fia	Delli Lajos.	Róza, leánya	Körössy Juci

Kezdete este 8 órakor.

NYILTTER.*

Nyilatkozat.

Az Aradi Napló folyó évi július hó 26-iki számában „Ki gyujtogat Aradon?” cím alatt megjelent közleményben foglalt alaptalan meggyanúsításom és rosszhiszemű megvádoltatásom miatt úgy Bogdán Péter, mint Barcza Mihály ellen ügyvédem útján a bünvádi feljelentést megtettem.

Arad, 1907. július hó 26-án.

III. Illés Mihály,
szemétkihordó.

1819

* Az ezen rovat alatt közölttekért nem vállal felelőséget a szerkesztő.

Ingusz I. és Fia

könyvkereskedése

Aradon, Weitzer János-utca.

Arad városi és Arad-Temesmegyei telefon 517.

Egy

nyolcadárért

olvasható minden új és szenzációs könyv rögtön a megjelenés után. Ezen új könyvet, ha már öten olvasták

félárért bárkinek eladjuk.

Semmiféle betét biztosíték vagy kötelezettség nem kívántatik.

Jelenleg legújabb magyar könyvek:

Bolti ár helyett 1/3 ár

Wilde Oszkár Dorian Gray arc képe	4 —	—50
Lavedan: Az ágy	2 —	—25
Ambrus Zoltán: A Berzsenyi lányok tizenkét völgyéneke	4 —	—50
Guthi Soma: A vén kopó	2 —	—25
Csicseri Orosz Adrienne: Rómadiadala. Keresztény szociális regény	2 —	—25
Csicseri Orosz Adrienne: Bozóthy Nóra grófnő	1 50	—19
Ambrus Zoltán: Solus eris	4 —	—50
" " Törpék és óriások	4 —	—50
" " Őszi napsugár.		
A gyanu	4 —	—50
Pekár Gyula: Vitézi Románcok	4 —	—50
Molnár Ferenc: Az ördög	2 50	—32
Böhme M.: Egy tévedt nő naplója	4 —	—50
Spaits Sándor: Mandzsurian átközakokkal. — Az orosz-japán háboru története	8 —	1 —
Jászay: Új Magyarország felé	2 50	—32
Heltai J.: Nyári rege	2 50	—32
Malonyai D.: A Csák nemzetség	2 80	—35
Rudnai: Felső-bükki kuria	3 50	—44
Lengyel L.: Egy leány története	2 50	—32
Upton Sinclair: Posvány amerikai irányregény	4 50	—63

Német könyvek:

Böhme: Dida Ibsens Geschichte (folytatása: A tévedt nő naplójának.)	4 80	—60
Wilde O.: Ein Haus aus Äpfeln der Granate	2 40	—30
Wilde O.: Betrachtungen	2 40	—30
" " Der glückliche Prinz	2 40	—30
" " Dorian Gray	8 —	—88
" " Gedichte	2 40	—30
" " Weisheiten	1 20	—15

Ingusz I. és Fia

könyvkereskedésében

267

Arad, Weitzer János-utca.

Arad városi és Arad-Temesmegyei telefon 517.

Hirdetési vállalatunk

40 oszloppal és 200 hirdető táblával

f. évi augusztus hó 1-én

megkezdí működését.

Tisztelettel

1804

Czeiler és Glück

hirdetési-oszlop vállalat.

Városi hirdetmények.

894—1907. g. sz.

Árlejtési hirdetmény.

Arad sz. kir. város gazdasági széke a ségai iskola kibővítése alkalmából szükséges asztalos, lakatos, üveges és mázoló munka biztosítása iránt folyó évi augusztus hó 5-én d. e. 10 órakor árlejtést tart.

Kikiáltási ár: 2784 korona 80 fillér.

Bánatpénzül leteendő kikiáltási ár 5%-a készpénzben, vagy elfogadható értékpapírokban a városi pénztárban.

Az árlejtésen csak írásbeli ajánlatokkal lehet részt venni.

Az írásbeli ajánlatok lezártan nyújtandók be s csak akkor vétetnek figyelembe, ha azokhoz a bánompénz letételét igazoló pénztári jegy mellékelve van, s ha az ajánlatot tevő kijelenti, hogy az árlejtési feltételeket ismeri és elfogadja.

A munkálatokra csak az építő iparosok Országos Szövetségének tagjai pályázhatnak.

Az árlejtési feltételek a gazdasági tanácsnok urnál az árlejtést megelőzőleg is megtekinthetők.

Arad szab. kir. város gazdasági székének 1907. évi július hó 22-én tartott üléséből.

Kiadta:

Zubor Andor, s. k.
aljegyző.

13268—1907. khsz.

Hirdetmény.

A m. kir. földmívelésügyi minisztérium 43390—III I. számú rendelete értelmében közhírré teszem, hogy a „Pasteur-Chamberland“ intézet törzstenyészete a folyó év folyamára 25000 adag sercegő üszök és sertés orbánc elleni ojtó anyagot bocsájtott a szegénysorsu gazdák esetleges szükségletére.

Ennélfogva felhívom az érdekelteket tulajdonosokat, hogy azon esetre, ha a fenti ojtóanyagokra szükségük lenne, aziránt hivatalomnál jelentkezzenek.

Arad, 1907. évi július hó 23-án.

Green,
h. főkapitány.

13201—1907. kh.

Pályázati hirdetmény.

Arad sz. kir. város rendőrségénél üresedésben lévő 7 II-od osztályu rendőri állásra pályázatot hirdetnek.

Pályázók kötelesek sajátkezűleg irt kérvényükkel a rendőrkapitányi hivatalnál személyesen jelentkezni. A kérvényhez csatolandó katonakönyv, iskolai bizonyítvány, a polgári és katonai hatóságtól kiállított erkölcsi bizonyítvány.

Megkivántatik, hogy a pályázó kiszolgált katona legyen, a magyar nyelvet szóval és írásban tökéletesen birja.

Testi alkalmatlansága a tisztí főorvos által díjmentesen eszközöndő vizsgálat alapján állapítatik meg.

Javadalmazása 690 kor. évi fizetés, 39 kor. lábbeli illetmény, természetbeni ruházat, nőtleneknek

a laktanyában lakás, továbbá a reá eső felügyeleti díjak.

Az állás egy évi próbaszolgálatlaltal és nyugdíj jogosultsággal van összekötve.

A kinevezésnél a pályázók közül az igazolványos altisztek előnyben részesülnek.

A pályázati kérvények f. évi augusztus hó 15. napjáig nyújtan-dók be.

Aradon, 1907. évi július hó 20.

Rendőrkapitányság.

392—1907. gsz.

Árverési hirdetmény.

Arad sz. kir. város gazdasági széke a Moskovitz Zsigmond által bérelt színházépületi bolthelyiségnek 1907. évi november 1-től számitott egy évre leendő bérbeadása iránt folyó évi július hó 29-én d. e. 10 órakor árverést tart.

Kikiáltási-ár: Évi bérösszeg

1800 korona és 14 kor. vízfogyasz-tási díj.

Bánatpénzül letendő a kikiáltási ár 10%-a készpénzben vagy elfogadható értékpapírokban a városi pénztárban.

Az árverésen részt lehet venni szóbeli és írásbeli ajánlatokkal.

Az írásbeli ajánlatok lezártan a szóbeli árverés megkezdése előtt nyújtandók be s csak akkor vétetnek figyelembe, ha azokhoz a bánompénz letételét igazoló pénztári jegy mellékelve van s ha az ajánlatot tevő kijelenti, hogy az árverési feltételeket ismeri és elfogadja.

Az árverési feltételek a gazdasági tanácsnok urnál az árverést megelőzőleg is megtekinthetők.

Arad szab. kir. város gazdasági székének 1907. évi július hó 22-én tartott üléséből.

Kiadta:

Zubor Andor, s. k.
aljegyző.

Kocsanos tölgyfa eladás!

A zágrábi érsekség billédi uradalma zárt írásbeli ajánlat útján eladja a perjámosi erdőgondnokságban az 1907—8. vágásban kitermelendő kb. 500 m³-nyi műfának alkalmas kocsanos rönköket 3—18 m. hosszban és 18—65 cm. vastagságban.

A vastagságnyi osztályok eloszlása: 18—20 cm. 6%; 21—30 cm. 45%; 31—40 cm. 38%; 41—65 cm. 11%.

Az erdő közvetlenül a Maros partján terül el; vasuti állomás helyben Perjámoson.

A 10%-nyi bánatpénzzel ellátott zárt írásbeli ajánlatok, melyekben a vastagsági osztályonként, vagy átlagon megajánlott ár szóval is kiirandó és kitüntetendő, hogy ajánlattevő az eladási feltételeket ismeri, azoknak magát feltétlenül aláveti **folyó évi szeptember hó 30-ig** alanti címre küldendő. — Az eladási feltételek alanti címnél, valamint a perjámosi erdőgondnokságnál bármikor megtekinthetők.

Érseki uradalom jószágfelügyelősege

Billéd, Torontálmegeye.

1803

APRÓ HIRDETESEK.

Fess barna hölgy,

kivel mindennap találkozom a Salacz-parkban, leghőbb óhajom vele ösmeretséget kötni. Lehetséges-e? Válaszát „Ámor“ jelige alatt a kiadóhivatalba kérem.

Mely fiatal uri leány

volna hajlandó megösmernedni, házasság céljából, egy fess fiatalemberrel, kinek évi fizetése 1600 kor. és nyugdíjképes. Leveleket a kiadóhivatalba „Discretio“ jeligével kérek.

Kossuth-utca 25. számú új ház

eladó. Bővebbet ugyanott. 1648

Szalonna,

perzselt, légen szárított, kapható Rauchbauer Nándornál, Ujszent-Annán. 1691

Veszünk könyvtárakat

egyes könyveket, Lexikonokat, jogi, szépirodalmi és egyéb munkákat legmagasabb árban **Ingusz I. és Fia** könyvkereskedésében Arad. 361

Modern uri lakás kiadó!

4 szoba, hálófülke, fürdőszoba és kellő mellékhelyiséggel november 1-re, Karolina-utca 8. sz. 1814

Circa 70.000

drb. jóminőségű másodrendű téglala eladó husz koronáért ezrenként Frick József építésznel. 1815

Veszek könyveket,

egész könyvtárakat, Lexikonokat, jobb folyóiratokat és hangjegyeket legmagasabb árakon. — **Kerpel Izsó** könyv- és papírkereskedése és kölesönkönyvtára, Aradon. 356

Egy billárd asztal

jutányosan eladó Teleki-utca 15. szám alatt.

2 jó karban levő kerti pad megvételre keresztek.

Kiadóhivatalunkban nagyobb mennyiségű

filc (nemez)

ipari célokra jutányos áron eladó.

MOLL-FÉLE SEIDLITZ-POR

A MOLL A-féle Seidlitz-porok tartós gyógyhatása legmakacsabb gyomorbajok, testi bántalmak, gyomorgörcs és gyomorhív, rögzött székrekedés, máj bántalmak, vértolulás, aranyér és a legkülönbözőbb női betegségek ellen a jeles háziszer, mely évtizedek óta mindig nagyobb elterjedést szerzett. — Ára egy lepcsésített eredeti doboznak 2 korona. — Hamisítások törvényileg fenytettnek.

MOLL-FÉLE SÓS BORSZESZ

Moll-feliratu ónozáttal elzárva van. A Moll-féle sós borszesz nevezetesen mint fájdalomcsillapító bedörzsölési szer, küszvény, csusz és a meghülés egyéb következményeinél legismeretesebb népszer. — Egy ónozott eredeti üveg ára 1 kor. 90 fill.

MOLL-féle gyermekszappan.

Legfinomabb, egészen új rendszer szerint előállított gyermek és hölgyiszappan gyermekek és felnőttek okserü bőrápolása. Egy darab ára 40 fill. 5 darab kor. 1.80 fill. Minden darab gyermekszappan a MOLL-védjeggyel van ellátva. — Főszékhely: Bécs, I., Tuchlauben 9. sz. 3971

MOLL A. gyógyszerész, cs. és kir. udvari szállító által.

Bécs, I., Tuchlauben 9. sz. 3971

Vidéki megrendelések naponta postautánvét mellett teljesítetnek. A raktárakban tessék határozottan MOLL A. aláírásával és védjeggyel ellátott készítményeket kérni. Aradon kapható: FÖLDES KELEMEN és HAJÓS ARPAD gyógyszerüzében.

Egy jó karban levő 2 lóerős

gázmotor

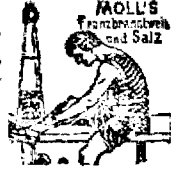
jutányos áron eladó.

Bővebbet a kiadóhivatalban.

Csak akkor valódiak, ha mindegyik doboz Mollnak védjeggyét és aláírását tünteti fel.

csak akkor valódi ha mindegyik üveg Moll A. védjeggyel tünteti fel és „A SÓS BORSZESZ” felirattal.

Diamant Ferenc

villanyvilágítás, telefon és csengő berendezés

Atzél Péter utca 2.,

a színház főbejáratával szemben. Bóbus-udvarban.

Csillárok és lámpák

gáz és villanyra.

Aradi gáziparban leógotott

valódi Auerek raktára.

Drbja 60 fill.

Üvegbenzerek, ernyők, tulipánok, villanykörtek, lámpa szerek és szerelési anyagok legjobb minőségben legolcsóbban kaphatók. 965

Földes Kelemen

orvosi laboratoriuma

Aradon, Deák Ferenc-utca.

Végez:

hugy, köpet, bélsár, gyomortartalom és hányadék, vér, koros folyadék-gyülemek, epe és hugykőképződmények, nemi szervek váladékai, torok lepedék, ondo, anyatej és korszövettani vizsgálatokat mérsekelt díjazásért. 288

Telephon sz. 242.

Kalmár József

hatóságilag engedélyezett villamos világítási felszerelő Arad, Salacz-u. 2.

Költözködéseknél vagy lakásváltoztatásoknál

villanyvilágítási vagy 486

villanyos csengő

bevezetéseket vagy átalakításokat jutányosan és gyorsan eszközöl

Kalmár József

villanszerelő Arad, Salacz-utca 2.

Az 1902. évi versenki ipar és gazdasági kiállításon és az 1901. évi makió ipar és gazdasági kiállításon a nagy díszoklevéllel kitüntetve.

WEGENSTEIN C. L. és FIA

ELSŐ DÉLMAGYARORSZÁGI

ORGONA-ÉPÍTŐ MINTÉZET (villamos üzemre berend.)

TEMESVÁROTT.

Szállit kitűnő, legújabb rendszer szerint készített

pneumatikus orgonákat

bármily nagyságban a legolcsóbb árak mellett.

Javítások, átalakítások és hangolások átvetetnek, olcsón és kitűnő szakértelemmel eszközöltetnek. 28

Bővebb felvilágosítással és költségvetéssel szívesen szolgálunk.

Az 1896. évi kiállításon A nagy millenniumi éremmel kitüntetve.

Váci és nagyenyedi feygházban kötött harisnyák.

Cérna-vászon raktárunkat ajánljuk a n. é. közönség figyelmébe.

Óriási készleteinket még a mult évben szereztük be és így utolérhetetlen olcsó áron adhatjuk.

Schroll-féle chiffonok, pamut vászon, kész női fehérnemű, fehér asztalnemű és színes kávésock, remek választék.

Leány és fiu tanulóknak kész fehérnemű és a szükséges kellékek.

Rosenblüh H. és Társa.

Váci és nagyenyedi feygházban kötött harisnyák.